

บทที่ ๓

วิญญาณในทัศนะของศาสนาบาไฮ

ในบทที่ ๓ นี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ความหมายและความสำคัญของวิญญาณ ความเข้าใจเรื่อง วิญญาณ หลักหรือวิธีการพัฒนาวิญญาณเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด และสรุปวิเคราะห์ โดยศึกษาจาก ข้อมูลปฐมภูมิ, ทฤษฎี, หนังสือและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับวิญญาณในทัศนะของศาสนา บาไฮ

๓.๑ ความหมายและความสำคัญของวิญญาณ

เนื่องจากศาสนาบาไฮเป็นศาสนาแบบเทวนิยมที่เกิดขึ้นใหม่ มีพัฒนาการ กำเนิดแยกมา จากศาสนาอิสลาม ได้ร่วม ๒ ศตวรรษ แล้ว ดังนั้นความหมายและความสำคัญของวิญญาณ จึงเชื่อมโยงสัมพันธ์กันกับ พระเจ้าผู้สร้างสรรพสิ่ง เหมือนศาสนาเทวนิยมทั้งหลายทั่วไป หากแต่ได้มีการปรับปรุง ประยุกต์ ให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งพออธิบายความได้ ตามลำดับดังนี้

๓.๑.๑ ความหมายของวิญญาณ

ในการให้ความหมายวิญญาณในศาสนาบาไฮ เพื่อความถูกต้องตรงประเด็นจำเป็นต้อง ทราบเสียก่อนว่า วิญญาณของศาสนาบาไฮคืออะไร จากการศึกษา พระวจนะของพระบาฮา อุลลาห์ พระศาสดาแห่งศาสนาบาไฮ กล่าวว่า “วิญญาณคือจิตสำนึกที่ช่วยให้เราค้นพบและได้สวนสิ่งต่าง ๆ เท่าที่ความสามารถของมนุษย์จะทำได้”^๑ วจนะต่อไป พระอับดุล บาฮา บุตรชายของท่าน ได้ให้ ความเห็นเรื่องวิญญาณ เป็นการรับความรู้สึก ที่ผ่านทางระบบร่างกาย โดยกล่าวว่า “เนื่องด้วย

^๑ ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาบาไฮ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๔๖.

ร่างกายเป็นบัลลังก์ของวิญญาณ สิ่งใดที่บังเกิดกับร่างกายจะเป็นที่รู้สึกโดยวิญญาณ ความจริงแล้วความยินดีหรือเศร้าสลดบังเกิดกับวิญญาณมิใช่ร่างกาย”^๒

หมายความว่าวิญญาณ คือ ผู้รับความรู้สึกต่าง ๆ ที่ผ่านมาจากร่างกาย วจนะต่อไป พระอัมบุล บาฮา เช่นกัน กล่าวว่า

หากเราได้รับความรื่นเริงหรือเจ็บปวดจากเพื่อน หากความรักเป็นรักแท้หรือ หลอกหลวงผู้ที่ถูกรบกวน คือวิญญาณ หากคนรักอยู่ไกลเรา ผู้ที่โศกเศร้า คือ วิญญาณ และความโศกเศร้าหรือความยุ่งยากของวิญญาณ อาจทำให้เกิดปฏิกิริยากับร่างกาย ถ้าร่างกายมีการเปลี่ยนแปลง วิญญาณไม่จำเป็นต้องถูกรบกวนกระเทือน ถ้า กรงนกถูกทำลาย นกไม่ได้รับอันตราย เมื่อตะเกียงแตก เปลวไฟยังคงสว่างไสว เช่นเดียวกับวิญญาณของมนุษย์ แม้ความตายจะทำลายร่างกาย แต่ความตายไม่มีอำนาจเหนือวิญญาณ^๓ วจนะต่อไปของพระบาฮา อุลลาห์ กล่าวว่า

วิญญาณของมนุษย์ประเสริฐเหนือความทุกข์พลภาพของร่างกายหรือปัญญาการที่คนป่วยแสดงความอ่อนแอเป็นเพราะเกิดการปิดกั้น ระหว่างวิญญาณและร่างกายของเขา เพราะวิญญาณยังคงอยู่ไม่ถูกรบกวนกระเทือน โดยความเจ็บป่วยของร่างกาย จงพิจารณาแสงของตะเกียง แม้จะมีวัตถุมาขวาง กั้น การส่องแสงของตะเกียงแต่แสงของตะเกียงก็ยังฉายต่อไป ไม่อ่อนลง ในทำนองเดียวกันความเจ็บป่วยทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับร่างกาย เป็นสิ่งปิดกั้นมิให้วิญญาณแสดงพลังและอำนาจให้ปรากฏออกมา อย่างไรก็ตาม เมื่อวิญญาณแยกจากร่างกาย วิญญาณจะแสดงอำนาจอาณาภาพอันยิ่งใหญ่ ที่ไม่มีพลังใดในโลกเทียบเท่า ดวงวิญญาณบริสุทธิ์ทุกดวง จะได้รับการประสิทธิ์ประสาท ด้วยอาณาภาพอันยิ่งใหญ่ และจะปติอย่างเหลือล้น^๔

และการที่วิญญาณต้องมีสภาพดังกล่าวนั้น ศาสนาบาไฮ เชื่อว่าเป็นเพราะวิญญาณมนุษย์เป็นเอกสิทธิ์ของพระเจ้าผู้สร้างสรรค์ ตามวจนะของพระบาฮา อุลลาห์ ที่กล่าวว่า วิญญาณของมนุษย์กำเนิดขึ้นในวินาทีของการตั้งครรรค์ วิญญาณมาจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้า และภายหลังความตาย วิญญาณจะพัฒนาจนกระทั่งกลับไปสู่พระเจ้าผู้เป็นเจ้า ทั้งนี้ต้องอาศัย ความศรัทธาในพระวิญญาณ

^๒ วัชชัย วิสุทธิมรรค น.พ., **ชีวิตหลังความตาย**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยมิตรการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๙.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘.

บริสุทธิของพระผู้เป็นเจ้า ที่ผ่านมาทางพระศาสนทูต เท่านั้น จึงจะพัฒนาชีวิตจิตวิญญาณ ทั้งก่อนตายและหลังตาย ให้บรรลุตามประสงค์หรือจุดหมายสูงสุด คือ ชีวิตนิรันดร์ ตามวณะของพระอัครทูตปาฮา ที่กล่าวว่า

พระวิญญาณบริสุทธิ์เป็นต้นเหตุสำคัญของชีวิตมนุษย์ ถ้าปราศจากพระวิญญาณบริสุทธิ์แล้ว มนุษย์จะไม่เฉยฉาต มนุษย์ไม่อาจจะได้มา ซึ่งความรู้ทางวิทยาการต่างๆ ซึ่งทำให้มนุษย์มีอิทธิพลอันยิ่งใหญ่เหนือสิ่งมีชีวิตอื่นใดในโลกนี้ การส่องสว่างของพระวิญญาณบริสุทธิ์ได้ให้ความสามารถในทางความคิดแก่มนุษย์ และสามารถทำให้มนุษย์ได้มีการค้นคว้าและค้นพบ ซึ่งทำให้มนุษย์ได้ดัดแปลง กฎธรรมชาติ ให้เป็นไปตามความประสงค์ของมนุษย์ได้ พระวิญญาณบริสุทธิ์สอนถึงคุณความดี แห่งจิตวิญญาณแก่มนุษย์และทำให้มนุษย์สามารถที่จะบรรลุถึงซึ่งชีวิตชั่วนิรันดร์โดยผ่านสื่อกลาง คือพระศาสนาทูตของพระผู้เป็นเจ้าได้^๕

ซึ่งเมื่อประมวลทวณะที่กล่าวมา ทำให้เข้าใจความหมายของวิญญาณในศาสนาบาไฮได้ว่าเป็นนามธรรม ตามธรรมชาติที่มีพลังอำนาจอันยิ่งใหญ่ เพราะเป็นสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าสร้าง เพื่อการพัฒนากลับคืนสู่พระเจ้า จึงสามารถสัมพันธ์เชื่อมโยง กับพระผู้เป็นเจ้าได้ โดยอาศัยพระวิญญาณบริสุทธิ์ที่ผ่านองค์ศาสนทูต มีความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นกับร่างกาย แม้จะรับรู้ความรู้สึกต่างๆ จากทางร่างกาย และไม่ขึ้นกับจิตใจ แต่มีอำนาจผลักดันจิตใจ ให้รู้สึกนึกคิดอย่างมีปัญญา คิดสร้างสรรค์อย่างฉลาด และจะแสดงพลังได้อย่างอิสระเต็มที่ หลังจากที่ย้ายแล้ว ตรงกับธรรมนิพนธ์ ของพระอัครทูตปาฮา กล่าวเชิงอุปมาว่า

พระผู้เป็นเจ้าอาจเปรียบได้กับดวงอาทิตย์ และพระวิญญาณบริสุทธิ์เปรียบได้กับแสงพระอาทิตย์ ดังเช่นแสงอาทิตย์ ที่ทำแสงสว่างและความอบอุ่นมายังโลก ให้แก่ชีวิตทุกสรรพสิ่งเช่นกัน พระศาสนานำพลังจากพระวิญญาณบริสุทธิ์ จากพระผู้เป็นเจ้า มาให้แสงสว่าง และชีวิตแก่วิญญาณมนุษย์^๖

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า ความหมายของวิญญาณ เป็นธรรมชาติที่มีพลังอำนาจอันยิ่งใหญ่ เพราะเป็นสิ่งที่พระเจ้าสร้าง เพื่อพัฒนากลับคืนสู่พระเจ้า มีความเป็นเอกเทศอาศัย

^๕ สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, **สุนทรพจน์ที่กรุงปารีส**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮจัดพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๗๖-๗๗.

^๖ ธวัชชัย วิสุทธิมรรค น.พ., **ชีวิตหลังความตาย**, หน้า ๑๗.

ร่างกายแค่ผ่านรับรู้ความรู้สึกต่าง ๆ เท่านั้น ไม่ขึ้นกับจิตใจแต่มีอำนาจผลักดัน ให้เกิดปัญญา
สร้างสรรค์อย่างฉลาดน่าฟัง

๓.๑.๒ ความสำคัญของวิญญาณ

เมื่อได้ศึกษาวิจัยต่อเนื่องความหมายของวิญญาณ ในศาสนาบาไฮ ทำให้เห็นความสำคัญ
ของวิญญาณ ในฐานะต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปได้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ความสำคัญของวิญญาณต่อร่างกาย สุนทรพจน์ของพระอับดุล บาฮา กล่าวไว้
ตอนหนึ่งว่า “ตะเกียงจำเป็นต้องมีแสง แต่แสงไม่จำเป็นต้องอาศัยตะเกียง วิญญาณไม่จำเป็นต้อง
อาศัยร่างกาย แต่ร่างกายจำเป็นต้องอาศัยวิญญาณ มิฉะนั้นร่างกายจะมีชีวิตอยู่ไม่ได้ วิญญาณดำรง
อยู่ได้โดยปราศจากร่างกาย แต่ร่างกายปราศจากวิญญาณจะตาย”^๗

ในขณะที่วิญญาณมีชีวิตในโลกนี้ วิญญาณก็มีอุปการะแก่ร่างกายอย่างยิ่ง ดังข้อความ ของ
เอกสารบาไฮ ตอนหนึ่งว่า

อวัยวะและองค์ประกอบต่าง ๆ ของร่างกาย แม้ว่าจะแตกต่างกัน แต่ก็เชื่อมโยงอยู่ด้วยกัน
โดยการประสานงานของวิญญาณ ซึ่งทำให้อวัยวะและองค์ประกอบเหล่านั้น ทำงานกลมกลืน
กัน และเที่ยงตรงอย่างสมบูรณ์ จึงทำให้ชีวิตดำเนินอยู่ต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม แม้ร่างกายมนุษย์
มิได้ทราบถึงการประสานงานโดยวิญญาณ แต่ร่างกายก็ปฏิบัติการด้วยความเที่ยงตรง ตาม
ความประสงค์^๘

๒. ความสำคัญของวิญญาณต่อความคิดจิตใจ เนื่องด้วยวิญญาณเป็นบ่อเกิดแห่ง
ปัญญา ดังความตอนหนึ่งในหนังสือศาสนาบาไฮ ความว่า “ปัญญาอาศัยพลังของวิญญาณ ในการ
เข้าใจ จินตนาการ และปฏิบัติการ”^๙ และข้อความที่ว่า “มนุษย์มีวิญญาณที่เป็นพลังผลักดัน ให้มนุษย์
รู้จักคิด จินตนาการหาเหตุผล และหล่อหลอมบุคลิกภาพ และอุปนิสัยของตน หากมนุษย์ไม่พัฒนา
วิญญาณของตน ดำรงชีวิตอยู่โดยอาศัยสัญชาตญาณ มนุษย์ก็จะกลายเป็นคนป่าเถื่อน หมกมุ่นอยู่กับ
ทางโลก”^{๑๐}

^๗ วัชชัย วิสุทธิมรรค น.พ.,ชีวิตหลังความตาย, หน้า ๗.

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

๓. ความสำคัญของวิญญาณต่อการเป็นมนุษย์ พระอับดุล บาฮา กล่าวสุนทรพจน์ว่า มนุษย์ที่แท้จริง คือวิญญาณ ไม่ใช่ร่างกาย แม้ว่าทางกายภาพมนุษย์จัดอยู่ในอาณาจักรสัตว์ แต่วิญญาณได้ยกมนุษย์ขึ้น ให้อยู่เหนือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ จงดูซิว่า ดวงอาทิตย์ส่องสว่างให้แก่โลกแห่งวัตถุ ฉะนั้น แสงสว่างแห่งสวรรค์ก็สาดส่องรัศมีลงบนอาณาจักรแห่งวิญญาณ ฉะนั้น วิญญาณคือสิ่งที่ทำให้มนุษย์ มีความดำรงอยู่ของสวรรค์อย่างแท้จริง”^{๑๑}

๔. ความสำคัญของวิญญาณต่อพระผู้เป็นเจ้าในฐานะพระผู้สร้าง เนื่องจากวิญญาณมนุษย์เป็นสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมา พระบาฮา อุลลาห์ จึงมีวาทะว่า ในมนุษย์มีศักยภาพของคุณลักษณะและนามทั้งหมดของพระผู้เป็นเจ้าถึงขั้นที่ว่า ไม่มีสรรพสิ่งใดล้ำเลิศหรือเหนือกว่า นามและคุณลักษณะทั้งปวงเหล่านี้ ล้วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ดังที่พระองค์ทรงกล่าวว่า มนุษย์คือความลึกกลับของเรา และเราคือความลึกกลับของมนุษย์^{๑๒}

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างพระผู้เป็นเจ้ากับมนุษย์จึงอยู่ในฐานะที่พระองค์จะต้องรับผิดชอบ อย่างมีพระประสงค์ ที่จะให้วิญญาณของมนุษย์มีสำนึกใน พระมหากรุณาธิคุณ แล้วแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ เพื่อประโยชน์ของวิญญาณมนุษย์เอง ดังข้อความในธรรมนูญของพระบาฮา อุลลาห์ ตอนหนึ่งความว่า

จงรู้ไว้วิญญาณ คือ สัญลักษณ์หนึ่งของพระผู้เป็นเจ้า คือมณีสวรรค์ ที่มนุษย์ ที่รอบรู้ที่สุดก็ไม่สามารถเข้าใจ ความลับของวิญญาณนั้น ปัญหาที่เฉียบแหลมเพียงใดก็ไม่สามารถเปิดเผยได้ วิญญาณเป็นสิ่งแรกในสรรพสิ่งทั้งปวงที่ประกาศความสมบูรณ์เลิศของพระผู้สร้าง ย่อมรับความรุ่งโรจน์ของพระองค์ ยึดมั่นอยู่กับสัจธรรมของพระองค์ และหมอบบูชาพระองค์ หากวิญญาณซื่อสัตย์ต่อพระผู้เป็นเจ้า วิญญาณนั้นจะสะท้อนแสงสว่างของพระองค์ และกลับไปหาพระองค์ในที่สุด แต่ถ้าวิญญาณไม่จงรักภักดีต่อพระผู้สร้างตน วิญญาณจะกลายเป็นเหยื่อของอิตาและกิเลส และจะจมอยู่ในนั้นในที่สุด^{๑๓}

^{๑๑} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, สุนทรพจน์ที่กรุงปารีส, หน้า ๑๐๙.

^{๑๒} ธรรมนูญบาไฮแห่งประเทศไทย, คัมภีร์คิตาบิ อีคาน, ธรรมนูญบาไฮแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๗๕.

^{๑๓} ธรรมนูญบาไฮแห่งประเทศไทย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาบาไฮ, หน้า ๔๖.

๕. ความสำคัญของวิญญาณต่อการจำเป็นต้องพัฒนา อย่างถูกต้องบนเส้นทางของพระเจ้า เพื่อให้บรรลุถึงชีวิตนิรันดร์ในโลกหน้า ร่วมเป็นหนึ่งในเดียวกับพระเจ้า ด้วยเหตุผลที่ว่า โลกนี้ไม่ใช่โลกของวิญญาณ ดังวณะของพระอับดุล บาฮา กล่าวเตือนสติว่า

โลกนี้เป็นเพียงการแสดง ไร้สาระและว่างเปล่า ไม่มีอะไร เป็นเพียงความคล้ายคลึงของความเป็นจริง จงอย่าเสนาหาต่อโลกนี้ อย่าสลายพันธะที่เชื่อมเจ้ากับพระเจ้าของเจ้า และอย่าเป็นพวกที่ผิดพลาด และหลงทางออกไปจากหนทางของพระองค์ แท้จริงแล้วเรากล่าวว่า โลกนี้เป็นเพียงไอระเหยจากทะเลทราย ซึ่งผู้กระหายฝันว่าเป็นน้ำ และพยายามไขว่คว้าด้วยอำนาจทั้งหมดของเขา จนกระทั่งเมื่อเข้ามาถึง จึงพบว่ามันเป็นเพียงภาพลวงตา^{๑๔}

และอีกวณะหนึ่ง ของพระอับดุล บาฮา เช่นกัน ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของวิญญาณต่อการพัฒนาในขณะที่มีชีวิตในโลก ความว่า

ขณะที่อยู่ในโลกนี้ และสัมพันธ์อยู่กับร่างกาย วิญญาณจำเป็นต้องพัฒนาบรรลุดุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อ ฯลฯ หากไม่ได้บรรลุดุณธรรมเหล่านี้ วิญญาณจะพิการภายหลังร่างกายตายไปเมื่อเข้าไปสู่ภพแห่งวิญญาณ เพื่อมุ่งต่อไปสู่เป้าหมายของการสมัคสมานกับพระผู้เป็นเจ้า วิญญาณที่ไม่พัฒนาอาจเข้าไปหาพระผู้เป็นเจ้าได้ แต่การเข้าไปนี้เป็นไปอย่างช้า ๆ และขึ้นอยู่กับความปรารถนาของพระองค์^{๑๕}

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นสรุปว่า ความสำคัญของวิญญาณ มีความสำคัญต่อร่างกายมาก เป็นผู้ประสานงาน ทำให้อวัยวะทุกส่วนของร่างกายทำงานไปด้วยกันอย่างสมบูรณ์ ทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ วิญญาณจึงเป็นสิ่งอุปการะ ทำให้ร่างกายมีชีวิต จิตใจมีปัญญา ใฝ่มนุษย์รู้จักคิด มีเหตุผล มีอุปนิสัยที่ดี ความเป็นมนุษย์ ทำให้มีศักยภาพที่จะไปสวรรค์ได้ เป็นสัญลักษณ์แสดงบทบาทของพระเจ้า และเป็นสิ่งที่จะต้องผ่านการทดสอบต่าง ๆ ในโลก เพื่อให้บรรลุถึงชีวิตนิรันดร์ในโลกหน้า ร่วมเป็นหนึ่งในเดียวกับพระเจ้า

^{๑๔} รัชนีชัย วิสุทธิมรรค น.พ., ชีวิตหลังความตาย, หน้า ๒๔.

^{๑๕} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาบาไฮ, หน้า ๔๗ - ๔๘.

๓.๒ ความเข้าใจเรื่องวิญญาณ

โดยทั่วไปมนุษย์ทั้งหลาย มีความเข้าใจเรื่องวิญญาณไปตามความเชื่อหรือจินตนาการของตน แต่ในศาสนาบาไฮ สอนให้เข้าใจเรื่องวิญญาณตามที่พระผู้เป็นเจ้าทรงสั่งสอนไว้โดยผ่านมาทางพระศาสดา ดังจะได้อธิบายตามลำดับต่อไป

๓.๒.๑ ประเภทของวิญญาณ

จากการศึกษาวิจัยทำให้สามารถ จำแนกวิญญาณของศาสนาบาไฮได้ ๒ ประเภท ได้แก่

๑. วิญญาณบริสุทธิ์ หมายถึง วิญญาณของพระผู้เป็นเจ้า พระผู้สร้างสรรพสิ่ง มีพลังอำนาจอย่างไม่มีขีดจำกัด อยู่ในภพแห่งวิญญาณในโลกสวรรค์ มีสภาพเป็นชีวิตนิรันดร์

๒. วิญญาณที่ต้องพัฒนาก้าวไปสู่ความบริสุทธิ์ หมายถึง วิญญาณมนุษย์ที่พระเจ้าสร้าง เพื่อช่วยเหลือพัฒนาให้บริสุทธิ์ มีพลังเหนือร่างกายและจิตใจ แต่มีขีดจำกัด ไม่สามารถพัฒนาด้วยตนเอง ให้เข้าสู่ชีวิตนิรันดร์ได้ ต้องอาศัยศรัทธาและความจงรักภักดีต่อพระวิญญาณบริสุทธิ์ของพระผู้เป็นเจ้า เป็นแสงสว่างนำทาง โดยผ่านศาสนาทูตหรือศาสดาเท่านั้น ดังสุนทรพจน์ของพระอับดุล บาฮา ที่กล่าวในเชิงเปรียบเทียบว่า

พระวิญญาณบริสุทธิ์ คือแสงสว่างแห่งดวงอาทิตย์ ของสัจจะที่จะนำชีวิตและให้ความสว่างแก่มนุษย์ ด้วยอำนาจอันไม่จำกัด ท่วมท้นดวงวิญญาณทั้งหมด ด้วยรัศมีอันประเสริฐ และยังนำพระพรแห่งความเมตตาของพระผู้เป็นเจ้ามาให้ทั่วโลก ถ้าโลกปราศจากสื่อของความอบอุ่น และแสงสว่างจากดวงอาทิตย์แล้ว ก็ไม่อาจจะรับผลอะไรเกิดขึ้น จากดวงอาทิตย์เลย^{๑๖}

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า วิญญาณมี ๒ ประเภท คือวิญญาณที่บริสุทธิ์ของพระผู้สร้างสรรพสิ่ง และวิญญาณมนุษย์ทั้งหลายที่พระเจ้าสร้างขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือพัฒนาให้บริสุทธิ์กลับคืนสู่พระองค์

๓.๒.๒ ลักษณะของวิญญาณ

ในประเด็นนี้ พระอับดุล บาฮา ได้กล่าวว่า วิญญาณมิใช่เป็นการรวมตัวขององค์ประกอบต่างๆ วิญญาณมิได้ประกอบด้วยธาตุต่าง ๆ วิญญาณเป็นหนึ่งซึ่งแบ่งแยกไม่ได้และเป็นอมตะ วิญญาณอยู่นอกเหนือระบบของโลกทางกายภาพ วิญญาณไม่มีการตายปรัชญาทางวิทยาศาสตร์ได้พิสูจน์ว่า

^{๑๖} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, สุนทรพจน์ที่กรุงปารีส, หน้า ๗๖.

ธาตุเป็นสิ่งที่ไม่ถูกทำลายและคงอยู่ตลอด วิญญาณมิได้ประกอบจากธาตุต่าง ๆ แต่เป็นประจักษ์ธาตุเอง ดังนั้นจึงไม่มีการสูญสลาย ดวงวิญญาณเป็นสิ่งที่แบ่งแยกไม่ได้ จึงไม่มีการแตกสลายหรือถูกทำลาย^{๑๗}

และอีกลักษณะหนึ่งพระอัมบุล บาสา กล่าวว่า

จิตวิญญาณไม่สามารถรับรู้จากผัสสะ ทางวัตถุแห่งร่างกายได้ เว้นแต่ว่ามันแสดงออกเป็น เครื่องหมายและการกระทำ ร่างกายของมนุษย์เรามองเห็นได้ แต่วิญญาณนั้นไม่อาจมองเห็นได้ แต่กระนั้นวิญญาณบังคับบัญชาความสามารถของมนุษย์ ตลอดจนครอบครองความเป็นมนุษย์ ด้วย^{๑๘}

จากคำกล่าวข้างต้นนั้นสรุปว่า ลักษณะของวิญญาณเป็นธาตุในตัวเอง ไม่สามารถมองเห็นได้ อยู่นอกเหนือระบบทางกายภาพ มีความเป็นอมตะ แบ่งแยกไม่ได้ แต่สามารถควบคุมและ ครอบครองความเป็นมนุษย์

๓.๒.๓ ศักยภาพความสามารถของวิญญาณ

ศาสนาบาไฮ แบ่งความสามารถของวิญญาณไว้ ๒ ประการ โดยมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง กัน ได้แก่ ความสามารถเชิงประจักษ์และความสามารถแฝงหรือซ่อนเร้น

๑. ความสามารถเชิงประจักษ์ในประเด็นนี้ พระบาสา อุลลาห์ กล่าวไว้ชัดว่า มีอยู่ ด้วยกัน ๒ ประการ

๑) ความสามารถในการเกี่ยวข้องกับโลกภายนอก “โดยสภาพการณ์ภายนอก ได้รับการติดต่อกับวิญญาณ โดยทางตา หู และสมองของคนเรา ดังนั้นวิญญาณ ก็มีการติดต่อกับ ความปรารถนาและตามประสงค์ของมัน โดยจากสมองส่งผ่านไปยังมือ และลิ้นอันเป็นอวัยวะของ ร่างกาย แล้วก็แสดงออกมา จิตใจในดวงวิญญาณ คือ แก่นอันสำคัญที่สุดของชีวิต”^{๑๙} หมายความว่า วิญญาณรับรู้อารมณ์ต่างๆ ที่กระทบ ตามความประสงค์ต้องการของมัน โดยผ่านสมองสู่อวัยวะต่างๆ

๒) ความสามารถที่แสดงออกมาเองในโลกแห่งความฝัน ซึ่งเป็นที่จิตวิญญาณ บรรลุจิตใจ ที่ดำรงอยู่ได้ และทำหน้าที่โดยปราศจากการช่วยเหลือของผัสสะทางร่างกาย ในขอบเขต แห่งโลกแห่งความฝัน วิญญาณมองเห็นและได้ยิน โดยปราศจากการช่วยจากตาและหู อันเป็นอวัยวะ ของร่างกาย และเดินทางได้โดยไม่ต้องอาศัยความเคลื่อนไหวทางร่างกาย มันเป็นที่กระจ่างแจ้งแล้วว่า

^{๑๗} ธวัชชัย วิสุทธิมรรค น.พ., *ชีวิตหลังความตาย*, หน้า ๑๖.

^{๑๘} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, *สุนทรพจน์ที่กรุงปารีส*, หน้า ๑๑๐.

^{๑๙} *เรื่องเดียวกัน*, หน้า ๑๑๐.

วิญญาณในจิตใจของคนเรา สามารถที่จะทำหน้าที่ได้โดยผ่านร่างกาย โดยใช้อวัยวะสัมผัสธรรมดา ๆ และมันสามารถอาศัยอยู่ และแสดงออกได้ โดยปราศจากความช่วยเหลือ จากโลกแห่งการมองเห็น^{๒๐} โดยมีวณะเปรียบเทียบว่า “วิญญาณต่างจากร่างกาย คุณคนต่างจากกรง และพลังการหยั่งรู้ของวิญญาณ แข็งแกร่งกว่า เมื่อปราศจากสื่อทางร่างกาย”^{๒๑} ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ อันเป็นความสามารถพื้นฐาน

๒.ความสามารถแฝงหรือซ่อนเร้น เป็นคุณสมบัติพิเศษตามธรรมชาติของวิญญาณ โดยเฉพาะ พระบาท อุลลาห์ กล่าวเปรียบเทียบว่า

สภาวะของมนุษย์อาจเปรียบได้กับเมล็ดพืช หากเราหว่านเมล็ดพืช ต้นไม้ใหญ่จะงอกขึ้นมา พลังของเมล็ดถูกเปิดเผย ในต้นไม้ซึ่งมีกิ่ง ใบ ดอก ผล งอกออกมา พลังเหล่านี้ถูกซ่อนเร้นอยู่ในเมล็ด โดยพรและความอารีของการเพาะปลูก พลังเหล่านี้ปรากฏชัดออกมา คล้ายกันกับที่ พระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงปราณี ได้ฝากพลังและศักยภาพ ซ่อนเร้นอยู่ในมนุษย์ โดยการศึกษา และวัฒนธรรม พลังที่ซ่อนเร้นนี้จะปรากฏชัดในมนุษย์ ดังเช่นการปรากฏของต้นไม้จากเมล็ดพืชและวณะอีกตอนหนึ่งกล่าวสนับสนุนกันว่า

พลังงานเหล่านี้ ที่พระผู้เป็นอากรของการนำทางจากสวรรค์ประสาทให้กับมนุษย์ แฝงอยู่ในเขา ประจุเปลวไฟแฝงอยู่ในเทียน รัศมีแฝงอยู่ในตะเกียงความโชติช่วงของพลังเหล่านี้ อาจถูกบดบัง โดยกิเลสตัณหา ประจุรังสีของดวงอาทิตย์ ถูกบดบังโดยคราบธุลีบนกระจก เทียนและตะเกียงไม่สามารถติดไฟขึ้นมาเอง โดยไม่ได้รับการช่วยเหลือ และเป็นไปไม่ได้ที่กระจกจะขจัดคราบออกไปจากตัวเอง เป็นที่ประจักษ์และชัดเจนว่าจนกว่าจะมีการจุดไฟ ตะเกียงจะไม่ลุก และนอกจากว่าคราบจะถูกขจัดออกไปจากตัวกระจก กระจกจะไม่แสดง สันทรศของดวงอาทิตย์ ไม่สะท้อนแสงสว่างและความโชติช่วงของดวงอาทิตย์^{๒๒}

หมายความว่า ศักยภาพแอบแฝงได้มาจากพระผู้เป็นเจ้านั้นมีอยู่แล้ว เป็นหลักให้มนุษย์ได้สำนึกน้อมเข้าหาพระวิญญาณบริสุทธิ์ ที่ผ่านมาจากพระศาสดาหรือศาสนทูต เพื่อพัฒนาวิญญาณให้เข้าถึง ชีวิตนิรันดร์ร่วมกับพระเจ้า นั่นเอง

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๑.

^{๒๑} ธวัชชัย วิสุทธิมรรค น.พ., ชีวิตหลังความตาย, หน้า ๑๘.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙.

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า ศักยภาพความสามารถของวิญญาณ มีอยู่ ๒ ประการ คือ ๑. เชิงประจักษ์ สามารถรับรู้สัมผัสทางกาย ติดต่อกับวิญญาณผ่าน ทางตา หู สมองของมนุษย์ รู้อะไรได้ตามความประสงค์ของมัน และทำการสัมผัสเองทางใจด้วยการฝัน โดยไม่ต้องอาศัยร่างกาย ๒. เชิงแฝง เป็นความสามารถที่ได้รับมาจากพระเจ้า อันเป็นหลักที่จะทำให้มนุษย์น้อมเข้าหา พระวิญญาณบริสุทธิ์

๓.๒.๔ ฐานะของวิญญาณ

จากเนื้อหาข้อมูลเอกสารของศาสนาบาไฮ ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า วิญญาณอันเป็นพื้นฐานของการเป็นมนุษย์นั้น หากไม่ได้รับการพัฒนา คือน้อมเข้าหาพระวิญญาณบริสุทธิ์แล้ว ย่อมหลงทางจากผู้ให้กำเนิด ถ้าเข้าสู่สถานะที่ตกต่ำได้ ดังวาระของพระอับดุล บาฮา กล่าวว่า

เมื่อมนุษย์ไม่เปิดปัญญาและสมอง รับพรจากพระวิญญาณบริสุทธิ์ แต่กลับหันวิญญาณไปสู่โลกวัตถุ ไปสู่ส่วนที่เป็นเนื้อหนัง เขาจะตกต่ำลงมาสู่อาณาจักรสัตว์ อยู่ในสภาพอันน่าเศร้า เพราะถ้าคุณลักษณะทางธรรมของวิญญาณ ที่เปิดรับลมหายใจ ของพระวิญญาณบริสุทธิ์ มิเคยถูกใช้ วิญญาณก็จะอ่อนแอลง และในที่สุดก็ไร้สมรรถภาพ ในขณะที่คุณลักษณะทางโลกที่ฝึกฝนอยู่ฝ่ายเดียวจะกลายเป็นพลังอันน่ากลัว มนุษย์ที่หลงทางและไร้ความสุข จะกลายเป็นคนป่าเถื่อน ไร้ความยุติธรรมชั่วร้าย และคิดร้ายยิ่งกว่าสัตว์^{๒๓}

หากได้รับการพัฒนา น้อมศรัทธารับเอาพระวิญญาณบริสุทธิ์ โดยผ่านพระศาสดาที่ถูกส่งมา เพื่อจุดประสงค์เดียว คือ นำทางมนุษยชาติ ไปสู่หนทางแห่งสัจจะ เขาย่อมเข้าสู่สถานะที่สูงสุดได้ ดังธรรมเนียมตอนหนึ่งของพระบาฮา อุลลาห์ กล่าวว่า

เจ้าจงรู้ไว้ว่า หากวิญญาณของมนุษย์ เดินในหนทางของพระผู้เป็นเจ้าวิญญาณจะกลับไปรวมอยู่ในความรุ่งโรจน์ของพระผู้เป็นที่รัก วิญญาณจะบรรลุสู่สถานะ ที่ไม่มีปากกาตำใดพรรณนาได้ ไม่มีวิธีใดอธิบายได้ วิญญาณที่ซื่อสัตย์ต่อศาสนาของพระผู้เป็นเจ้า และมั่นคงอยู่ในหนทางของพระองค์ ภายหลังที่แยกจากร่างกาย ดวงวิญญาณนั้นจะครอบครองพลังที่ทุกภพของพระผู้ทรงมหิธานุภาพจะได้รับประโยชน์จากเขา โดยบัญชาของพระผู้เป็นเจ้า ดวง

^{๒๓} Abdul Baha, *Some Answered Questions*, tr. by Tawatchai Wisoodthimark, (United States : Scholar's Choice, 1984), P. 251.

วิญญาณนั้นจะจรโลงโลก แห่งการดำรงอยู่และเสริมพลังที่ทำให้ศิลปะและความพิศวงในโลก
ปรากฏขึ้น^{๒๔}

หมายความว่าวิญญาณนั้นเข้าสู่สถานะสูงสุด คือ มีชีวิตนิรันดร์ รวมเป็นอันเดียวกันกับ
พระผู้เป็นเจ้าและทำให้ดวงวิญญาณนั้น มีศักยภาพพิเศษ สามารถที่จะสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ อย่าง
มีศิลปะน่าทึ่งชวนพิศวง

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า สถานะของวิญญาณ ถ้าหลงโลกทางวัตถุฝ่าย
เดียว จะอ่อนแอตกต่ำลงสู่อาณาจักรสัตว์ จะกลายเป็นคนป่าเถื่อน ดุร้ายยิ่งกว่าสัตว์ที่ว้าร้าย ไม่มี
คุณธรรม และจะเข้มแข็งเจริญขึ้นสู่อาณาจักรสวรรค์ของพระเจ้า หากได้รับการพัฒนาน้อมศรัทธารับ
เอาพระวิญญาณบริสุทธิ์ โดยผ่านพระศาสนาที่ส่งมา

๓.๒.๕ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของวิญญาณกับอาณาจักรพระเจ้า

ศาสนาบาไฮถือว่า การดำรงอยู่ที่แท้จริงของมนุษย์คือวิญญาณมิใช่ร่างกาย เพราะ
วิญญาณมาจากพระเจ้า ดังนั้นโลกนี้ จึงไม่มีการดำรงอยู่อย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงการทดสอบ เพื่อ
การพัฒนา ยกสถานะแห่งวิญญาณ บรรลุถึงภาวะสูงสุด โลกจึงเป็นเพียงเงาของภพหน้าหลังตายแล้ว
ดังธรรมนิพนธ์ตอนหนึ่งของพระอับดุล บาสา ความว่า

เจ้าจงรู้ไว้ว่า อาณาจักรสวรรค์เป็นภพที่แท้จริง และโลกนี้เป็นเพียงเงา ของภาพสวรรค์ที่
ยื่นออกมา เงามีชีวิตของมันเอง การดำรงอยู่ของมันเป็นเพียงความพ้อฝัน ไม่มีอะไรมากไปกว่านั้น
มันเป็นเพียงภาพที่สะท้อนอยู่ในน้ำ ดูเหมือนว่าเป็นรูปภาพ^{๒๕}

ในกรณีนี้ นายแพทย์ธวัชชัย วิสุทธิมรรค ผู้นำศาสนิกชนบาไฮในประเทศไทย กล่าวว่า

โลกหน้าบริสุทธิ์พ้นจากกาลเวลาและสถานที่ โลกหน้าและโลกนี้แยกจากกันด้วยเพียง
ประสาทสัมผัสของมนุษย์ ดังเช่นสายตาของมนุษย์มองไม่เห็นคลื่นความถี่ ของแสงบางคลื่น หู
ไม่สามารถได้ยินคลื่นเสียงบางคลื่น กระนั้นก็ตามโลกนี้และโลกหน้ามิได้แยกจากกันโดยสิ้นเชิง
แต่มีการเชื่อมโยงกันอยู่ ดังที่วิญญาณเชื่อมโยงกันอยู่กับร่างกาย และเมื่อวิญญาณเป็นอิสระ

^{๒๔} Abdul Baha, *Some Answered Questions*, P. 161.

^{๒๕} ธวัชชัย วิสุทธิมรรค น.พ., *ชีวิตหลังความตาย*, หน้า ๒๔.

แยกออกจากร่างกายแล้ว วิญญาณจะไปสู่โลกหน้า ซึ่งเป็นภพของวิญญาณ และร่างกายก็จะกลับคืนสู่ภพของตนเช่นกัน คือ สลายกลายเป็นดิน”^{๒๖}

ทั้งนี้มีความหมายของพระอับดุล บาฮา กล่าวตอบคำถามของศาสนิกชนบาไฮ แสดงให้เห็นเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ความเป็น

อาณาจักรของพระเจ้าเป็นเจ้ามิใช่สถานที่ แต่บริสุทธิ์พ้นจากกาลเวลาและสถานที่ เป็นภพของวิญญาณ เป็นภพของพระเจ้าเป็นเจ้า เป็นศูนย์กลางของอภิปไตยของพระเจ้า เป็นอิสระจากร่างกาย บริสุทธิ์พ้นจากจินตนาการของมนุษย์ การถูกจำกัดอยู่กับสถานที่ เป็นคุณสมบัติของร่างกายไม่ใช่วิญญาณ จงสังเกตดูว่าร่างกายของมนุษย์ ถูกจำกัดอยู่กับพื้นที่เล็กน้อย ร่างการครอบคลุมเนื้อที่เพียงสองคืบ แต่วิญญาณและปัญญาของมนุษย์เดินทางไปทุกประเทศทุกดินแดน และไปแม้แต่ในอวกาศที่ไร้ขอบเขตล้อมรอบทุกสรรพสิ่งที่ดำรงอยู่ ทำการค้นพบในดวงดาวอันประเสริฐ และระยะทางอันไม่มีที่สิ้นสุดนี้ เป็นเพราะว่าวิญญาณไม่มีสถานที่ โลกและสวรรค์จึงเป็นเสมือนหนึ่งเดียวกัน สำหรับวิญญาณ เพราะวิญญาณทำการค้นพบ ทั้งในโลกและสวรรค์ แต่ร่างกายถูกจำกัดอยู่กับสถานที่ และไม่รู้สิ่งที่อยู่เหนือไปจากนั้น ชีวิตของอาณาจักรสวรรค์ คือ ชีวิตของวิญญาณ คือชีวิตนิรันดร์ อันบริสุทธิ์พ้นจากสถานที่ เหมือนกับวิญญาณของมนุษย์ซึ่งไม่มีสถานที่^{๒๗}

จากที่ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของวิญญาณ กับอาณาจักรพระเจ้า วิญญาณเป็นสิ่งที่พระเจ้าสร้างขึ้นมา ทดสอบในโลกมนุษย์อันไม่ใช่โลกแห่งความจริง เป็นเพียงเงาของสวรรค์เท่านั้น เพื่อพัฒนากายสถานะไปสู่การดำรงอยู่อย่างแท้จริงในภพแห่งวิญญาณ สถานที่ของพระเจ้าเป็นเจ้า จะผาสุกยิ่งด้วยชีวิตนิรันดร์ พ้นจากกรอบจำกัดในโลกมนุษย์ทุกอย่าง

๓.๒.๖ วิถีหน้าที่ของวิญญาณ

ประเด็นนี้ศาสนาบาไฮ มีทัศนะว่า ความเคลื่อนไหวเป็นธรรมชาติที่ครอบงำสรรพสิ่งทั้งหมดเพื่อไปสู่ความสมบูรณ์ แม้วิญญาณก็เช่นกัน แต่ก็มีแตกต่างกันจากวัตถุ ดังสุนทรพจน์ของพระอับดุลบาฮากล่าวว่า

^{๒๖} ฐวัชชัย วิสุทธิมรรค น.พ., *ชีวิตหลังความตาย*, หน้า ๒๕.

^{๒๗} Abdul Baha, *Some Answered Questions*, PP. 241-242.

การอยู่นิ่งสมบูรณ์ไม่มีอยู่ในธรรมชาติ ทุกสรรพสิ่งก้าวหน้า หรือเสื่อมลง ทุกสิ่งเคลื่อนไปข้างหน้าหรือถอยหลัง ไม่มีสิ่งใดนิ่งอยู่ไม่เคลื่อนไหว ตั้งแต่เกิด มนุษย์พัฒนาร่างกายไปจนเติบโตเต็มที่ จากนั้นร่างกายก็เริ่มเสื่อมลง กำลังและประสาทรับรู้ลดถอยลง และค่อย ๆ ไปสู่ความตาย เป็นที่กระจ่างชัดว่าการเคลื่อนไหวเป็นสิ่งจำเป็นของการดำรงอยู่ทุกอย่าง การดำรงอยู่ของโลกวัตถุก้าวหน้า ไปถึงจุดหนึ่งแล้วจะเสื่อมลง นี่คือนิยามที่ปกครองสรรพสิ่งทั้งหมด บัดนี้ขอให้เราพิจารณาอุวญญาน เราได้เห็นแล้วว่า การเคลื่อนไหวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ ไม่มีสิ่งมีชีวิตใดไม่มีการเคลื่อนไหว สรรพสิ่งทั้งหมดไม่ว่าอยู่ในอาณาจักร แร่ธาตุ อาณาจักรพืช หรือสัตว์ อยู่ภายใต้กฎของการเคลื่อนไหว ต้องพัฒนาขึ้นหรือเสื่อมลง แต่สำหรับวิญญานมนุษย์ ไม่มีการเสื่อม การเคลื่อนไหวของวิญญาน มุ่งไปสู่ความสมบูรณ์เท่านั้น การเติบโตก้าวหน้าเท่านั้นที่เป็นการเคลื่อนไหวของวิญญาน ในโลกแห่งวิญญานไม่มีการเสื่อมถอย โลกอันไม่ยั่งยืนนี้ เป็นสิ่งตรงข้าม การเคลื่อนไหวเป็นสิ่งจำเป็นและทุกสิ่งต้องไปข้างหน้าหรือถอย ในอาณาจักรแห่งวิญญานไม่มีการล่าถอย ที่เป็นไปได้ การเคลื่อนไหวทุกอย่างถูกกำหนดให้ไปสู่สภาวะที่สมบูรณ์^{๒๘}

ทั้งนี้วิถีแห่งวิญญานจะทำกิจไปสู่ความสมบูรณ์ คือ รวมเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้าผู้ให้กำเนิด เข้าถึงชีวิตนิรันดร์ ที่จะล่าช้านั้นเพราะหลงทางไปกับโลกวัตถุ แต่จะก้าวหน้าได้เร็วขึ้น โดยอาศัยศรัทธาความจงรักภักดีที่มีต่อพระวิญญานบริสุทธิ์ที่ผ่านมาทางศาสนาหรือศาสนทูต ด้วยการปฏิบัติตามบัญญัติธรรมของศาสนา เพื่อพัฒนาวิญญานไปสู่ความสมบูรณ์นั่นเอง ในเรื่องศักยภาพของวิญญานภายหลังความตาย พระบาฮา อุลลาห์ กล่าวรับรองความว่า “วิญญานยังคงความเป็นอัตภาพ และสติของตนภายหลังความตาย และสามารถติดต่อกับวิญญานดวงอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การติดต่อนี้ เป็นการติดต่อทางโลกวิญญานโดยแท้จริง และขึ้นอยู่กับความรัก อันไม่หวังผลประโยชน์และไม่เห็นแก่ตัว ที่แต่ละคนมีต่อกัน”^{๒๙}

ในเรื่องความก้าวหน้าของวิญญานมนุษย์ภายหลังความตาย โดยทั่วไป พระบาฮา อุลลาห์ กล่าวว่า “ความก้าวหน้าของจิตวิญญานในภพสวรรค์ ภายหลังที่แยกออกจากร่างกายเป็นไปโดยความอารี และความกรุณาของพระเจ้าเพียงผู้เดียว หรือ เป็นไปโดยการวิงวอน และการ

^{๒๘} ธวัชชัย วิสุทธิมรรค น.พ., *ชีวิตหลังความตาย*, หน้า ๓๑.

^{๒๙} Helen Hornby, *Lights of Guidance*, tr by Tawatchai Wisoodthimark, (United States : Baha'i Pub, 1988), No. 457.

อธิษฐานอย่างจริงใจ ของบุคคลอื่น หรือโดยการกุศลและงานสำคัญที่ดั่งาม ที่กระทำในนามของ
เขา”^{๓๐}

ซึ่งในวรรคหลังนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้ยังมีชีวิตอยู่อาจช่วยเหลือวิญญาณของผู้ที่ตายไปแล้วได้
ด้วยการทำความดีดังกล่าว ในนามของเขา อันเป็นหลักวิธีการที่จะทำให้พระผู้เป็นเจ้า ทรงพอพระทัย
ให้ความอารีช่วยให้เขาเข้าถึงพระองค์ได้เร็วขึ้น และในส่วนประเด็นชีวิตหลังความตายของผู้มีศีลธรรม
พระบาฮา อุลลาห์ กล่าวรับรองว่า “ในภพสวรรค์ผู้มีศีลธรรมทั้งหลายจะรู้จักกันและกัน จะแสวงหา
ความสามัคคีซึ่งกันและกัน เป็นความสามัคคีทางวิญญาณ ทำนองเดียวกัน ความรักที่คนหนึ่งมีให้
กลับใครอีกคนหนึ่งจะไม่ถูกลืมในอาณาจักรสวรรค์ และในภพนั้นเจ้าจะไม่ลืมชีวิตของเจ้าในโลกนี้”^{๓๑}

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า วิถีหน้าที่ของวิญญาณ ทุกสรรพสิ่ง แร่ธาตุ พืช
หรือสัตว์ อยู่ภายใต้กฎของความเคลื่อนไหวไปสู่ความเสื่อมและความเจริญ มีจำเพาะวิญญาณมนุษย์
เท่านั้น ที่พระเจ้าสร้างมาให้เคลื่อนไหวไปสู่ความสมบูรณ์ เจริญฝ่ายเดียวไม่มีเสื่อม ทั้งนี้จะช้าหรือเร็ว
ขึ้นอยู่กับศรัทธาต่อพระวิญญาณบริสุทธิ์ ที่ผ่านมาทางพระศาสดาหรือศาสนทูต

๓.๓ หลักหรือวิธีการพัฒนาวิญญาณเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด

ในประเด็นนี้ศาสนิกชนบาไฮ ต่างเชื่อมั่นในการพัฒนาวิญญาณตามวณะของพระอัลดุ
บาฮา ที่กล่าวว่า

มนุษย์มีดวงวิญญาณซึ่งเป็นที่พำนักแห่งพระวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ แต่สำหรับดวงวิญญาณ
ของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในชั้นที่ต่ำกว่า มีสาระที่ด้อยกว่า ดังนั้นไม่ต้องสงสัยเลยว่า จากสิ่งมีชีวิตที่ถูก
สร้างขึ้นมามีทั้งหมด มนุษย์อยู่ใกล้เคียงกับธรรมชาติ คุณลักษณะของพระผู้เป็นเจ้ามากที่สุด
และด้วยประการฉะนี้ จึงได้รับของขวัญที่ยิ่งใหญ่กว่า จากพระมหากษัตริย์แห่งสวรรค์^{๓๒}

จากวณะข้างต้นหมายความว่า ต้องอาศัยอานุภาพของพระวิญญาณบริสุทธิ์จากพระผู้
เป็นเจ้า ที่ผ่านมาทางพระศาสดาหรือศาสนทูต คอยช่วยเหลือ ในสายตาของพระอัลดุ บาฮา ยังเห็น

^{๓๐} รัชชัย วิสุทธีมรรค น.พ., *ชีวิตหลังความตาย*, หน้า ๔๑.

^{๓๑} John Ebenezer, *Baha'u'llah and the New Era*, tr. by Tawatchai Wisoodthimark, (United States : Baha'i Pub, 2006), P. 190.

^{๓๒} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, *สุนทรพจน์ที่กรุงปารีส*, หน้า ๓๐.

ว่า มนุษย์ได้อาความเฉลียวฉลาดจากพระผู้เป็นเจ้าไปใช้ในทางที่ผิด คือ ทางวัตถุนิยมหลงทาง ดังนั้นจึงมีวณะเดือนมนุษย์ให้รู้คุณ แล้วทำตอบแทนพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า ความว่า

อานุภาพของพระวิญญาณบริสุทธิ์ ได้จุดแสงแห่งความฉลาดของมนุษย์สามารถที่จะกระทำให้เรา ได้พบความหมายของการที่จะหันเห กฎของธรรมชาติหลายๆอย่าง ให้เป็นไปตามความต้องการของมนุษย์ เช่นว่า เราจะบินในอากาศได้ ลอยอยู่บนท้องทะเลได้ แม้จะเคลื่อนไหวไปมาได้ น้ำก็ทำได้ เท่าที่กล่าวมาแล้วนั้น พิสูจน์ให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาดของมนุษย์ว่า มีความสามารถที่จะเป็นอิสระแก่ตัวเอง จากความจำกัดของธรรมชาติ และได้แก้ความลึกลับหลายๆอย่าง ให้คลี่คลายออกมาได้ มนุษย์ก็เป็นผู้ที่ทำให้โซ่แห่งวัตถุนั้น ขาดออกจากกันได้บ้าง พระวิญญาณบริสุทธิ์จะให้อำนาจที่ยิ่งใหญ่แก่มนุษย์ยิ่งกว่านี้ ถ้าเพียงแต่มนุษย์จะมานะพยายามแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ทางธรรม และมีความอดสาหะ พยายามที่จะทำตัวให้เหมาะสม กับความรักอันบริสุทธิ์ ที่ไม่มีที่สิ้นสุดนี้^{๓๓}

ในส่วนพระบาฮา อุลลาห์ พระศาสดาทรงถือว่า การพัฒนาวิญญาณเป็นข้อตกลงระหว่างพระผู้เป็นเจ้ากับมนุษย์ ตามเนื้อความที่ปรากฏในพระปณิญาข้อที่หนึ่ง ความว่า

หน้าที่ประการแรกที่พระผู้เป็นเจ้าบัญญัติไว้ สำหรับบรรดาคนรับใช้ของพระองค์ คือ การยอมรับบรมศาสดาผู้เป็นอรุณทิพย์แห่งการเปิดเผยพระธรรมของพระองค์ และเป็นแหล่งกำเนิดกฎของพระองค์ ผู้เป็นตัวแทนของความเป็นเจ้าทั้งในอาณาจักรธรรมและสรรพภาวะ ใครที่ยอมรับพระองค์เท่ากับเข้าถึงความดีงามทั้งปวง เป็นหน้าที่ของทุกคน ที่บรรลุถึงสถานะอันประเสริฐสุดนี้ ที่จะต้องปฏิบัติตามทุกบัญญัติของบรมศาสดา ผู้เป็นยอดปรารถนาของโลก หน้าที่สองประการนี้แยกจากกันไม่ได้ และจะไม่เป็นที่ยอมรับหากขาดข้อใดข้อหนึ่ง^{๓๔}

ดังนั้นศาสนาบาไฮจึงถือว่าเป็นหน้าที่ของมนุษย์ หากไม่หันหาพระธรรมของพระผู้เป็นเจ้าที่ผ่านมาทางพระศาสดาตั้งแต่ครั้งยังมีชีวิตนี้แล้ว หลังตายวิญญาณจะพิการ เข้าถึงชีวิตนิรันดร์ได้ยาก ต้องใช้ระยะเวลายาวนาน กว่าที่พระเจ้าจะทรงปราณี ดังที่เคยกล่าวแล้ว แต่ถ้ายอมรับทำหน้าที่ตามพระปณิญา ย่อมได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด ดังเนื้อความตอนหนึ่ง ในหนังสือที่เผยแผ่ศาสนาบาไฮ

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗.

^{๓๔} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, **พระปณิญา**, แปลโดย น.พ.รัชชัย วิสุทธีมรรค, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮจัดพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๔.

กล่าวว่า “เมื่อใครก็ตามหันมาหาพระผู้เป็นเจ้า แล้วปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิญญูณโดยบรรลุดุคคุณธรรมต่าง ๆ เขาคงนั้นก็เข้าใกล้พระผู้เป็นเจ้ายิ่งขึ้นทั้งในโลกนี้และโลกหน้า เมื่อมนุษย์ยอมรับว่า เขาจำเป็นต้องปฏิบัติตามพระผู้เป็นเจ้า เมื่อนั้นหนทางแห่งการเข้าใกล้พระองค์ ก็จะเปิดออก ความรักที่มีต่อพระผู้เป็นเจ้า ความใกล้ชิด และการเชื่อฟังพระองค์ จะนำไปสู่ความสุขนิรันดร์ ในชีวิตนี้และภายหลังความตาย นี่คือนสิ่งที่บาไฮ ถือว่าเป็นความรอดพ้น”^{๓๕} และยังมีวจนะของพระบาช่า อุลลาห์กล่าวรับรองไว้อีกว่า “หากมนุษย์ปฏิบัติตาม สิ่งที่เรานำมาจากนภา แห่งการเปิดเผยพระธรรมพวกเขาจะบรรลุถึงอิสรภาพ ที่สมบูรณ์อย่างแน่นอน”^{๓๖}

อนึ่งโดยเหตุที่ศาสนาบาไฮ มีการบริหารจัดการศาสนาอย่างเป็นระบบแบบแผน มีอุดมการณ์ที่จะสร้างระบบโลกใหม่ ให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทั้งทางศาสนาและมนุษยชาติ ดังวจนะของพระบาช่า อุลลาห์ กล่าวว่า “ดูกรอนุชนทั้งหลายเจตนามูลฐานที่ขับเคลื่อนศาสนาของพระผู้เป็นเจ้า คือ การปกป้องประโยชน์และส่งเสริมเอกภาพของมนุษยชาติ และทำนุบำรุงทางจิตแห่งความรักและมิตรภาพในหมู่มนุษย์”^{๓๗}

ดังนั้นพระองค์จึงทรงบัญญัติข้อปฏิบัติไว้เป็นแบบแผนให้ศาสนิกชนไว้ปฏิบัติตามในคัมภีร์สำคัญทั้ง ๓ เล่ม คือ คีตาบี อัคดัส, คีตาบี อีคาน และพระวจนะเร็นลับ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการพัฒนาวิญญูณของมนุษยชาติ และเมื่อประมวลแล้วก็อาจจำแนกได้ ๖ ประการ ดังจะได้กล่าวอธิบายในลำดับต่อไป

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า หลักหรือวิธีพัฒนาวิญญูณให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดถือเป็นข้อตกลงระหว่างพระผู้เป็นเจ้ากับมนุษย์ และเป็นหน้าที่ที่มนุษย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามแทนพระองค์ของผู้สร้าง มนุษย์ต้องอาศัยอำนาจของพระวิญญูณบริสุทธิ์จากพระผู้เป็นเจ้าผ่านทางพระศาสดาให้ความช่วยเหลือจนสามารถเข้าถึงชีวิตนิรันดร์ได้ มิฉะนั้นจะประสบกับความยากลำบากถึงขั้นวิญญูณพิการ ต้องเสียเวลามาก เข้าถึงชีวิตนิรันดร์ได้ยาก

^{๓๕} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาบาไฮ, หน้า ๔๕-๔๖.

^{๓๖} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, คัมภีร์คีตาบี อัคดัส, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๕๖.

^{๓๗} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาบาไฮ, หน้า ๔๙.

๓.๓.๑ การเป็นผู้มีคุณธรรมและศีลธรรมจรรยา

การเป็นผู้มีคุณธรรมและศีลธรรมจรรยาในศาสนาบาไฮ จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษามานั้นทำให้เห็นคุณธรรมและศีลธรรมจรรยาของบาไฮซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเด็น ประเด็นแรกการเป็นผู้มีคุณธรรม ศาสนาบาไฮเห็นว่า “การมีชีวิตบนโลกนี้ คือโอกาส สำหรับมนุษย์ที่จะต้องพัฒนาคุณธรรม โดยการเอาชนะความยากลำบาก และบททดสอบต่าง ๆ ก่อนที่จะสิ้นลมหายใจ เพราะการทดสอบของพระผู้เป็นเจ้า มีแต่ในโลกนี้ไม่มีในโลกหน้า”^{๓๘} และบาไฮถือว่า ความรักความศรัทธาในพระวิญญาณบริสุทธิ์ของพระเจ้า ที่ผ่านศาสนทูตเท่านั้น เป็นบ่อเกิดแห่งความรักสากล อันเป็นที่มาแห่งความดีมีคุณธรรมทั้งหลาย สมคำกล่าวของพระอับดุล บาฮา ความว่า “ความรักคือความลับของการสร้างสรรค์ ของพระผู้เป็นเจ้า คือ อานุภาพที่แผ่มาจากพระผู้ทรงปราณี คือแหล่งที่มาของคุณธรรม”^{๓๙}

หมายถึง เมื่อผู้ใดยอมรับพระศาสดาคือพระบาฮา อุลลาห์แล้ว เขาย่อมจะยอมรับคำสอนพระธรรมของพระผู้เป็นเจ้าและบูชาพระองค์ด้วยการเชื่อฟัง ปฏิบัติตามพระประสงค์ “การกระทำเช่นนี้จะปรับปรุงอุปนิสัยใจคอและพัฒนาคุณธรรมได้มากขึ้น เช่น ความรัก ความเอื้อเฟื้อ ความเมตตาเป็นต้น วิญญาณของพวกเขาก็จะพัฒนาเตรียมพร้อมเพื่อชีวิตหน้า และบรรลุลจุดประสงค์ที่พวกเขาถูกสร้างขึ้นในโลกนี้”^{๔๐} แน่นนอนเขาย่อมเป็นผู้มีศีลธรรมจรรยา เหมือนดังบทบัญญัติของศาสนาต่าง ๆ ได้สอนไว้ ซึ่งเป็นประเด็นที่สอง ที่พระศาสดาบาฮา อุลลาห์ ให้การยอมรับหลักศีลธรรมจรรยาของทุกศาสนาไม่ว่าจะเป็นบัญญัติ ๑๐ ประการหรือ ศีล ๕ เป็นต้น เพราะถือว่าพระศาสดาของทุกศาสนา เป็นศาสนทูตที่มาจากพระผู้เป็นเจ้าองค์เดียวกัน ต่างแต่ว่าศาสนาบาไฮได้นำมาปรับปรุงต่อเติมเสริมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังความตอนหนึ่งในหนังสือเผยแผ่ศาสนาบาไฮว่า

พระบาฮา อุลลาห์ ไม่เพียงแต่ทรงประณาม การฆาตกรรม การพุดตเท่านั้น หากแต่ยังทรงดำหนิการนินทา พระองค์ยังทรงห้ามเด็ดขาดในเรื่องการพนัน การทำร้ายร่างกาย การบุกรุก นอกจากนี้ยังทรงห้ามการใช้แอลกอฮอล์ และสารเสพติดทุกประเภท ยกเว้นว่าแพทย์จะเป็นผู้สั่งให้ใช้เพื่อรักษาโรค บางอย่างพระบาฮา อุลลาห์ ทรงยกย่องความซื่อสัตย์และความ

^{๓๘} รัชชัย วิสุทธีมรรค น.พ., *ชีวิตหลังความตาย*, หน้า ๔๐.

^{๓๙} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, *แนวทางการศึกษาของบาไฮ*, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์, ๒๕๓๖), หน้า ๒๗.

^{๔๐} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาบาไฮ*, หน้า ๔๙.

ไว้วางใจไว้ว่า ความไว้วางใจได้เป็นประตูกิ่งใหญ่ที่สุด ที่นำไปสู่ความสงบสุขและความปลอดภัยของประชาชน พระองค์ลึคิดไว้ว่า โดยแท้แล้วความมั่นคงของทุกกิจการ เคยขึ้นอยู่กับความไว้วางใจ และยังคงขึ้นอยู่กับความไว้วางใจได้^{๔๑}

อนึ่ง แม้กฎข้อบัญญัติในทางจริยธรรม หลายอย่าง เช่น การดำเนินชีวิต การสมรส การเลี้ยงดูบุตรธิดา บิถัมภารดา การศึกษา การอยู่ร่วมกันในสังคม การเป็นพลเมืองดี การใช้สิทธิต่าง ๆ การทำพินัยกรรมแบ่งมรดก การลงโทษผู้กระทำความผิด ฯลฯ ซึ่งเป็นข้อที่เคยมีในบางศาสนาที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นแนวทาง ที่ศาสนิกชนบาไฮ จะต้องปฏิบัติตามและเผยแผ่ ให้เป็นแบบอย่างในการสร้างระบบโลกใหม่ ให้มีความเป็นเอกภาพ ตามอุดมการณ์ดังกล่าวแล้ว และเพื่อเป็นการให้พระผู้เป็นเจ้าทรงพอพระทัย ประทานความปราณี เลือกสรร เข้าสู่สถานะนิรันดร์ในสวรรค์ เป็นอันหนึ่งเดียวกับพระองค์ สมกับคำรับรองตรัสสั่งให้กำลังใจของพระศาสดา บาบะ อุลลาห์ความว่า

จงมีสติ อย่าให้โลกล่อลวงเจ้า ดังที่ได้ล่อลวงประชาชนที่ไปก่อนเจ้าจงปฏิบัติตามบัญญัติและศีล ของพระผู้เป็นนายของเจ้า ที่จะเดินตามหนทางนี้ที่ปูไว้ต่อหน้าเจ้า ด้วยความชอบธรรมและสัจจะธรรม ผู้ที่ออกห่างจากความชั่วช้าและความหลงผิด ผู้ซึ่งยึดถือความดีในสายตาของพระผู้เป็นเจ้าที่แท้จริงองค์เดียว คือ หนึ่งในบรรดาที่พระองค์เลือกสรร ชื่อของพวกเขาก็ได้รับการยกย่องในหมู่เทวทูต ในอาณาจักรเบื้องบน และบรรดาผู้ที่อาศัยอยู่ในเทพมณเฑียรนี้ ที่รังสฤษฎีในนามของพระผู้เป็นเจ้า^{๔๒}

ซึ่งกฎบัญญัติว่าโดยศีลธรรมจรรยาของศาสนาบาไฮ ดังกล่าว จะค้นคว้าหารายละเอียดได้จาก พระคัมภีร์ คีตาบี อัคดัส (พระคัมภีร์แห่งกฎ) บรรจุคำสั่งและกฎต่าง ๆ สำหรับบริหารระบบโลกใหม่

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า การเป็นผู้มีคุณธรรมและศีลธรรมจรรยา มาจากความรักสากล ที่เกิดจากความรักความศรัทธาในพระวิญญาณบริสุทธิ์ของพระผู้เป็นเจ้า เมื่อมนุษย์มีความศรัทธาแล้วทำให้เป็นผู้มีศีลธรรมจรรยามากขึ้น ปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัด ตามบทบัญญัติของศาสนา และยอมรับหลักศีลธรรมของศาสนาอื่นด้วย เพราะถือว่าทุกศาสนามาจากพระเจ้าองค์เดียวกัน

^{๔๑} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, ศาสนาบาไฮ, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๖.

^{๔๒} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, คัมภีร์คีตาบี อัคดัส, หน้า ๕๑.

๓.๓.๒ การสวดมนต์อธิษฐานทำสมาธิประจำวัน

ในประเด็นนี้แบ่งเป็น ๓ ส่วน ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน อาจพออธิบายตามลำดับได้ดังนี้

๑. การสวดมนต์ ศาสนาบาไฮถือว่า เป็นการปฏิบัติตามสัญญาต่อพระปฎิญาณ เป็นเครื่องหมายแห่งการยอมรับ ให้ความเคารพยำเกรงแก่พระผู้เป็นเจ้า สืบต่อกันมาแต่โบราณ ดังวจนะตอนหนึ่งของพระศาสดาบาฮา อุลลาห์ ตรัสสั่งว่า “จงสวดบทกลอนของพระผู้เป็นเจ้าทุกเช้าและค่ำ ผู้ที่ไม่สวดเท่ากับไม่ปฏิบัติตามสัญญาต่อพระปฎิญาณและพินัยกรรมของพระองค์ และใครที่เมินปฎิญาณในยุคนี้เท่ากับเมินพระผู้เป็นเจ้ามาแต่โบราณกาล ดุกรคนรับใช้ของเรา จงเกรงกลัวพระผู้เป็นเจ้า”^{๔๓}

ซึ่งธรรมเนียมหรือมนต์ที่ใช้สวดนี้ เมื่อดูจากเนื้อหา เป็นการตักเตือนมนุษย์ให้สำนึกตัว “อธิบายพฤติกรรมด้าน ศีลธรรมและจิตใจ ที่บาไฮควรพยายามบรรลุให้ถึง”^{๔๔} ให้ข้อคิดคติธรรมต่างๆ แสดงคุณค่าของพระผู้เป็นเจ้าและภพสวรรค์ โดยใช้สำนวนโวหาร ที่ไพเราะซับซ้อน ประหนึ่งจะเป็น เทวะโอองการ ที่ผ่านมาจากพระศาสดาไปยังมนุษย์ เป็นการสื่อสารจากสวรรค์ลงมายังโลก โดยวิธีปกติของศาสนาเทวะนิยมที่ทักกันสืบมา บทสวดเหล่านี้มีมากกว่าร้อยธรรมเนียม มีการเก็บรวบรวมไว้เป็น คัมภีร์โดยเฉพาะ เรียกพระวจนะเร็นลับ เพราะมาจากพระผู้เป็นเจ้าผ่านมาจากพระศาสดา ดังตัวอย่างวจนะที่ ๔๔ ความว่า

ดูกร สหายแห่งบัลลังก์ของเรา อย่าได้ฟังหรือมองสิ่งชั่วร้าย อย่าทำตัวเองให้ ตกต่ำ อย่า
ถอนหายใจหรือรำไห้ จงอย่าพูดสิ่งชั่วร้าย เพื่อว่าผู้อื่นจะไม่พูดสิ่งชั่วร้ายกับเจ้า และอย่าขยาย
ข้อบกพร่องของผู้อื่น เพื่อว่าข้อบกพร่องของเจ้าเองจะไม่ใหญ่ขึ้น อย่าปรารถนาความตกต่ำ
ให้แก่ผู้อื่น เพื่อว่าความตกต่ำของเจ้าเอง จะไม่ถูกเผย วันเวลาของเจ้า คงอยู่เพียงชั่วแล่น
ดังนั้นจงดำเนินชีวิต ด้วยจิตใจที่ไม่ต่างพร้อย ด้วยหัวใจที่ไร้มลทิน ด้วยความคิดและอุปนิสัยที่
วิสุทธิ เพื่อว่าเจ้าจะเป็นอิสระ และพอใจที่จะละทิ้งร่างกายนี้ ไปสู่สวรรค์อันเร็นลับ และอาศัย
อยู่ในอาณาจักรอนันต์ไปชั่วนิรันดร์^{๔๕}

^{๔๓} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, พระวจนะเร็นลับ, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์), หน้า ๑.

^{๔๔} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาบาไฮ, หน้า ๓๗.

^{๔๕} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, พระวจนะเร็นลับ, หน้า ๔๙.

ซึ่งทุกธรรมบทที่สวด ศาสนิกชนบาไฮ จะต้องน้อมนำไปปฏิบัติ พัฒนาปรับปรุงตนอย่างเคร่งครัด นับว่าเป็นวิธีที่สร้างความรัก ความผูกพัน ความศรัทธาและความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระผู้เป็นเจ้า มิให้เสื่อมคลาย แต่กลับเพิ่มพูนยิ่งขึ้นได้เป็นอย่างดี

๒. การอธิษฐาน เป็นวิธีปกติของมนุษย์ ที่ยอมรับเชื่อถือในพระผู้เป็นเจ้า ใช้สื่อสารไปยังพระวิญญาณบริสุทธิ์ เปรียบเสมือนการสนทนากับพระผู้เป็นเจ้า ดังวจนะของพระอับดุล บาฮา กล่าวว่า “ภาวะของการอธิษฐาน คือภาวะที่ดีที่สุด เพราะภาวะนี้มนุษย์สนทนากับพระผู้เป็นเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่ออธิษฐานโดยลำพัง ในเวลาที่จิตใจปลอดโปร่ง เช่น ตอนเที่ยงคืน การอธิษฐานให้พลังชีวิตอย่างแท้จริง”^{๔๖}

ซึ่งบทอธิษฐานเหล่านี้ เป็นวรรณกรรมที่มีสำนวนอันไพเราะ ที่กลั่นมาจากใจของพระศาสนทูต ด้วยความซาบซึ้ง ในพระมหากรุณาธิคุณของพระผู้เป็นเจ้า ได้นิพนธ์ไว้ เพื่อใช้อธิษฐานวิงวอน และมอบให้มวลมนุษย์ได้ปฏิบัติตาม โดยถือว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาวิญญาณ ดังความตอนหนึ่งในหนังสือเผยแผ่ศาสนาบาไฮว่า

จิตวิญญาณก็เหมือนกับร่างกาย ที่จำเป็นต้องได้รับการบำรุงเลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ และการอธิษฐานเป็นการบำรุงเลี้ยงแก่การเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณของเรา พระบ๊อบ พระบาฮา อุลลาห์ และพระอับดุล บาฮา ได้เปิดเผยบทอธิษฐานไว้หลายบท สำหรับใช้สวดในโอกาสต่าง ๆ ยกตัวอย่าง เช่น สำหรับโอกาสที่มีการชุมนุมกัน สำหรับขอความช่วยเหลือ ในยามที่ประสบปัญหาหรือความยากลำบาก สำหรับการพัฒนาของจิตวิญญาณ สำหรับรักษาในยามที่เจ็บป่วย และสำหรับมนุษยชาติ บทอธิษฐานบางบทมีความพิเศษ เช่น บทอธิษฐานประจำวัน ที่บาไฮศาสนิกชน จะใช้สวดทุกวัน^{๔๗}

ซึ่งมีระเบียบปฏิบัติ เงื่อนไขข้อยกเว้นที่รัดกุม แสดงออกถึงความเคารพยำเกรง ในพระผู้เป็นเจ้าเป็นอย่างดี ที่พระศาสนทูตทั้งหลายได้บัญญัติไว้ ให้ปฏิบัติสืบมา ดังความในพระคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด ที่พระบาฮา อุลลาห์ กล่าวไว้ว่า

^{๔๖} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, **บทอธิษฐานของศาสนาบาไฮ**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์, ๒๕๓๖), หน้า ๓ ก่อนสารบัญ.

^{๔๗} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, **ศาสนาบาไฮ**, หน้า ๒๘.

เราบัญชาให้เจ้าอธิฐาน และถือศีลอดตั้งแต่เริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (๑๕ ปี) สิ่งนี้บัญญัติไว้โดย พระผู้เป็นเจ้า พระผู้เป็นนายของเจ้า พระผู้เป็นนายของบรรพบุรุษของเจ้า พระองค์ทรงยกเว้น ผู้ที่อ่อนเพลีย จากความเจ็บป่วยหรือสูงอายุ ประหนึ่งเป็นความอารี จากที่สละของพระองค์ และพระองค์ คือ ผู้ทรงอภัย พระผู้ทรงเอื้อเฟื้อ พระผู้เป็นเจ้าทรงอนุญาตให้เจ้าหมอบราบบน พื้นผิวที่สะอาด เพราะเราได้ยกเลิกข้อจำกัดในเรื่องนี้ ที่กำหนดไว้ในคัมภีร์แท้จริงแล้วพระผู้เป็น เจ้าทรงรู้สิ่งที่เจ้าไม่รู้ ผู้ที่หาน้ำชำระมือและใบหน้าไม่ได้ ขอให้สวดวจนะนี้ ๕ ครั้ง “ในนามของ พระผู้เป็นเจ้า พระผู้ทรงความบริสุทธิ์ที่สุด พระผู้ทรงความบริสุทธิ์ที่สุด จากนั้นจึงทำการ อธิฐาน นี่คือนิยามของพระผู้เป็นนายแห่งภพทั้งปวง ในพื้นที่กลางวันและกลางคืนยาวนาน ให้ถือเวลาของการอธิฐานตามนาฬิกา และเครื่องมืออื่น ๆ ที่บ่งบอกชั่วโมง แท้จริงแล้ว พระองค์คือผู้บรรณาธิบาย พระผู้ทรงอัจฉริยะภาพ เรายกเว้นเจ้าจากการสวดบทอธิฐานแห่ง สัญลักษณ์ เมื่อเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่น่ากลัว จงระลึกถึงอำนาจและราชศักราช ของ พระผู้เป็นนายของเจ้า พระผู้ทรงไถ่ถอน และได้เห็นทุกสิ่งแล้วกล่าวว่า

อาณาจักรเป็นของพระผู้เป็นเจ้า พระผู้เป็นนายแห่งรูปธรรมและนามธรรม พระผู้เป็นนาย แห่งสรรพภาวะ เป็นที่บัญญัติไว้ว่า บทอธิฐานบังคับควรสวดโดยแต่ละคน การสวดเป็นหมู่ ยกเลิกไป ยกเว้นบนอธิฐานสำหรับผู้ถึงแก่กรรม ความจริงแล้วพระองค์คือ พระผู้ทรงบัญญัติ พระผู้ทรงอัจฉริยะภาพ พระผู้เป็นเจ้าทรงยกเว้นสตรีระหว่างที่มีประจำเดือน ไม่ต้องสวดบท อธิฐานบังคับและถือศีลอด ของให้สตรีเหล่านี้สรรเสริญพระผู้เป็นเจ้าแทน หลังจากใช้น้ำชำระ มือและใบหน้า โดยการสวดว่า “ขอความสดุดีจงมีแด่พระผู้เป็นเจ้า พระผู้เป็นนายแห่งความ อำไพและความงาม” ๙๕ ครั้ง ระหว่างเที่ยงวันของวันแรกถึงเที่ยงวันของวันถัดไป ดังนี้ คือ สิ่งที่เราประกาศไว้ในคัมภีร์ หากเจ้าเป็นผู้ที่เข้าใจ

เมื่อเดินทาง หากเจ้าหยุดพักในบริเวณที่ปลอดภัย ไม่ว่าชายหรือหญิง จงหมอบราบลง ๑ ครั้ง แทนบทอธิฐาน บังคับที่ไม่ได้สวดแต่ละครั้ง และขณะหมอบราบลง จงกล่าวว่า “ขอ ความสดุดีจงมีแก่พระผู้เป็นเจ้า พระผู้เป็นนายแห่งอำนาจและราชศักราช แห่งกรุณาธิคุณและ ความอารี” ใครที่ทำได้ขอให้กล่าวแต่เพียง “ขอความสดุดี จงมีแด่พระผู้เป็นเจ้า” สิ่งนี้จะ เพียงพอสำหรับเขาเท่านั้น ความจริงแล้วพระองค์คือ พระผู้เป็นเจ้า ผู้ทรงเพียงพอสำหรับ ทุกสรรพสิ่ง ผู้ทรงดำรงอยู่ในรันดร์ ผู้ทรงอภัยและทรงเห็นใจ เมื่อเสร็จสิ้นการหมอบราบแล้ว ไม่ว่าชายหรือหญิง จงนั่งขัดสมาธิและกล่าวว่า “ขอความสดุดีจงมีแด่พระผู้เป็นเจ้า พระผู้เป็น

นายแห่งอาณาจักรโลกและสวรรค์” ๑๘ ครั้ง ดังนี้ พระผู้เป็นนายทรงทำให้หนทางแห่งสัจธรรม และการนำทางเป็นที่ชัดเจน ซึ่งหนทางเหล่านี้นำไปสู่หนทางเดียวกัน นั่นคือหนทางทรง จง ขอบคุณพระผู้เป็นเจ้า สำหรับกรุณาธิคุณสูงสุดนี้ สรรเสริญพระองค์สำหรับความอารีนี้ ที่ห้อม ล้อมสวรรค์และโลก ยกย่องพระองค์สำหรับความปรานีนี้ ที่แทรกซอนทุกสรรพสิ่ง”^{๔๘}

ส่วนบทอธิษฐานทั้งหลาย เนื่องในโอกาสต่าง ๆ ของศาสนาบาไฮ ได้มีการเก็บรวบรวมไว้ ในหนังสือ “บทอธิษฐานของศาสนาบาไฮ”^{๔๙} และนี่คือตัวอย่างบทอธิษฐานบังคับประจำวันบทสั้น สำหรับใช้สวดหนึ่งครั้งทุก ๒๔ ชั่วโมงเวลาเที่ยงวัน ความว่า “ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอเป็นสักขีพยานว่า พระองค์ทรงสร้างข้าพเจ้าขึ้นมา เพื่อให้รู้จักและบูชาพระองค์ บัดนี้ ข้าพเจ้าขอยืนยัน ความไว้อำนาจของข้าพเจ้า และเดชะนภาพของพระองค์ ความยากไร้ของข้าพเจ้า และความมั่นคงของพระองค์ ไม่มีพระผู้เป็นเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ พระผู้ทรงช่วยเหลือใน ภัยอันตราย พระผู้ทรงดำรงอยู่ด้วยตนเอง”^{๕๐}

อนึ่ง บทอธิษฐานบังคับทุกแบบ จะต้องหันหน้าไปทางเกบเบร คือ ตำแหน่งของการบูชา หมายถึง ที่ฝังพระศพของพระศาสดาบาฮา อุลลาห์ ที่อยู่ ณ พระสถูป บาร์จี เมืองอักคา ประเทศ อิสราเอล ถือเป็นข้อกำหนดตายตัว แต่การอธิษฐานบทอื่น บุคคลจะหันหน้าไปทางทิศใดก็ได้ ในกรณี นี้ ท่านโซกิ เอฟเฟนดิ หลานชายคนโตของพระอับดุล บาฮา ซึ่งเป็นศาสนานิกาย ให้เหตุผล เปรียบเทียบว่า “ดังเช่นพืชยึดตัวเข้าหาแสงอาทิตย์ ซึ่งจากแสงอาทิตย์นี้พืชรับชีวิตและเติบโต เช่นกัน เราหันหัวใจไปหาพระศาสดา ของพระผู้เป็นเจ้า คือ พระบาฮา อุลลาห์ เมื่อเราอธิษฐาน เราหันหน้า ไปหาบริเวณที่ฝังพระศพของพระองค์ บนโลกนี้ ประหนึ่งเป็นสัญลักษณ์ว่า เราตั้งใจสู่พระองค์”^{๕๑}

๓.การทำสมาธิ ในหนังสือเผยแผ่ศาสนาบาไฮ ได้กล่าวถึงการทำสมาธิไว้ว่า “พระบาฮา อุลลาห์ ทรงกระตุ้นเตือนให้ศาสนิกชนของพระองค์ ใช้เวลาในการทำสมาธิและไตร่ตรอง ทุกวัน โดยเฉพาะ เมื่อสิ้นสุดแต่ละวันลง พระองค์ทรงสอนเราควรไตร่ตรอง ถึงการกระทำของเราใน แต่ละวัน เมื่อจะได้ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นในทุก ๆ วัน พระบาฮา อุลลาห์ มิได้ทรงกำหนดรูปแบบที่

^{๔๘} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, คัมภีร์คิตาบิ อักดัส, หน้า ๓๒-๓๓.

^{๔๙} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, บทอธิษฐานของศาสนาบาไฮ, (กรุงเทพมหานคร: ไทยมิตรการ พิมพ์, ๒๕๓๖).

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑.

^{๕๑} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, คัมภีร์คิตาบิ อักดัส, หน้า ๑๕๗.

ตายตัว ของการทำสมาธิ ดังนั้นแต่ละคนจึงมีอิสระที่จะกำหนดรูปแบบในการทำสมาธิของตนเอง”^{๕๒} อย่างไรก็ตาม การสวดมนต์อธิษฐานอย่างมีศรัทธา เคารพยิ่งในพระผู้เป็นเจ้า ย่อมเป็นอารมณ์สั่งสมไปสู่ความตั้งมั่นเป็นสมาธิได้ ดังวจนะของท่าน ศาสนาภิบาล โซกิ เอฟเฟนติ กล่าวว่า “คำสั่งง่าย ๆ ที่พระบาฮา อุลลาห์ ให้ไว้ ประกอบการสวดอธิษฐานบางบท ไม่เพียงแต่มีความสำคัญทางจิตใจเท่านั้น แต่ยังช่วยให้บุคคลนั้น มีสมาธิแน่วแน่ขณะอธิษฐานและทำสมาธิ”^{๕๓}

ในส่วนเหตุผลการทำสมาธิ สามารถพัฒนาวิญญานได้นั้น ศาสนาบาไฮ ถือว่า เป็นวิธีสื่อสารสนทนากับพระผู้เป็นเจ้า อย่างพิเศษ ดังข้อความตอนหนึ่งในหนังสือเผยแผ่ศาสนาบาไฮ กล่าวว่า “การทำสมาธิช่วยให้วิญญาน สัมผัสใกล้ชิด ได้รับพรและพลังจากพระวิญญานบริสุทธิ์มากขึ้น ซึ่งทำให้วิญญานนั้นได้รับความรู้ หยั่งรู้สรรพสิ่งต่าง ๆ ในยุคเริ่มต้นของศาสนาบาไฮ สาวกที่ไม่เคยบวชเรียน แต่กลับมีความรู้ความเข้าใจ ปราดเปรื่อง กว้านักบวชในสมัยนั้น ก็เพราะได้รับพลังจากพระวิญญานบริสุทธิ์”^{๕๔} และนี่คือข้อความที่พระอับดุล บาฮา ได้กล่าวไว้ถึงศักยภาพแห่งสมาธิ ตามวิธีของศาสนาบาไฮ

โดยทางความสามารถของการเข้าสมาธิ มนุษย์ก็บรรลุถึงชีวิตขั้วนิรันดร์ โดยทางนี้ เขาได้รับลมหายใจของพระวิญญานบริสุทธิ์ มนุษย์ก็ได้รับของประทานจากพระวิญญาน ในขณะที่ไตร่ตรองและเข้าสมาธินั้น จิตวิญญานของมนุษย์ในตัวของตัวเอง ได้รับความรู้และพลัง ในขณะที่เข้าสมาธิ โดยการเข้าสมาธินี้ สิ่งที่มีมนุษย์ไม่รู้เรื่อง ก็ได้ถูกเปิดเผยออกมาให้เห็น โดยทางนี้ เขาได้รับการดลใจแห่งสวรรค์ แต่ได้รับอาหารแห่งสวรรค์ด้วย การเข้าสมาธิ เป็นกุญแจที่จะเปิดประตูของความลับ ในสภาพเช่นนั้น เขาก็สำรวจจิต ไม่นึกถึงอะไรทั้งหมด ซึ่งอยู่ภายนอก ด้วยการสำนึกคิดในใจของตัวเอง เขาก็จมลงในมหาสมุทรของชีวิตแห่งจิต และสามารถที่จะเปิดเผยความลับ ในสิ่งที่เปี่ยมปัจจัยของสิ่งใด ๆ ก็ตาม^{๕๕} อีกวจนะหนึ่งกล่าวว่า

สมาธิทำให้มนุษย์เป็นอิสระจากธรรมชาติของสัตว์ หยั่งรู้สภาพความเป็นจริงของสรรพสิ่ง ทำให้มนุษย์ได้สัมผัสกับพระผู้เป็นเจ้า สมาธิทำให้วิทยาศาสตร์และศิลปะปรากฏขึ้นมา จากที่เคยเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น ทำให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ ภารกิจอันยิ่งใหญ่ดำเนินไปได้โดยสมาธิ

^{๕๒} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, ศาสนาบาไฮ, หน้า ๒๘.

^{๕๓} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, คัมภีร์คิตาบี อัคดัส, หน้า ๑๕๕.

^{๕๔} ธวัชชัย วิสุทธิมรรค น.พ., ชีวิตหลังความตาย, หน้า ๑๒.

^{๕๕} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, สุนทรพจน์ที่กรุงปารีส, หน้า ๒๑๓.

การปกครองดำเนินไปอย่างราบรื่น สมมติทำให้มนุษย์เข้าไปสู่อณาจักรของพระผู้เป็นเจ้า กระนั้นก็ตามความคิดบางอย่างเป็นสิ่งไร้ประโยชน์สำหรับมนุษย์ มันเป็นประตุลคลื่นที่ซัดอยู่ในทะเล โดยปราศจากผล แต่ถ้าสมมติแอบด้วยแสงธรรมภายใน ผลที่ได้จะแน่นอน สมมติคล้ายกระจก ถ้าท่านหันกระจกไปทางโลกวัตถุ มันจะสะท้อนสิ่งนั้น ดังนั้นถ้าวิญญาณของมนุษย์กำลังทำสมมติในเรื่องทางโลก เขาก็จะได้รับรู้สิ่งเหล่านั้น แต่ถ้าท่านหันกระจกแห่งวิญญาณไปสู่สวรรค์ ดวงดาวแห่งรังสีของธรรมชาติ จะสะท้อนอยู่ในหัวใจของท่าน และท่านจะได้รับคุณความดีจากอาณาจักรสวรรค์^{๕๖}

อนึ่งการดลใจของพระผู้เป็นเจ้า ผ่านทางสมตินั้น มีพลังอำนาจมาก แม้สิ่งไม่เคยรู้มาก่อนก็รู้ได้ ดังข้อความในหนังสือที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณของบาไฮตอนหนึ่ง กล่าวว่า “การดลใจที่ผ่านมาจากสมมติ เป็นสิ่งที่เราไม่สามารถวัดหรือกำหนดได้ พระผู้เป็นเจ้าสามารถดลใจให้เราทราบ สิ่งที่เราไม่เคยรู้มาก่อน ถ้าพระองค์ต้องการ”^{๕๗} และอีกธรรมบทหนึ่งของพระบาฮา อุลลาห์ ที่กล่าวรับรองว่า

ดูกร คนรับใช้ของพระผู้เป็นเจ้า เรารับประกันว่า หากปัญญาของเจ้าบริสุทธิ์ และว่างเปล่า จากคำกล่าวหรือความคิดทั้งหมด และหัวใจทั้งหมดของเจ้าถูกดึงดูดเข้าสู่อาณาจักรของพระผู้เป็นเจ้า จงลืมทุกสิ่งยกเว้นพระผู้เป็นเจ้า และสนทนากับพระวิญญาณของพระองค์ ก็เมื่อนั้นพระวิญญาณบริสุทธิ์จะช่วยเจ้า ด้วยพลังที่ทำให้เจ้า สามารถหยั่งรู้ทุกสรรพสิ่ง^{๕๘}

ดังนั้นศาสนิกชนบาไฮ จึงไม่ละทิ้งจากการทำสมมติ หลังจากสวดมนต์และอธิษฐานจิต เป็นกิจวัตรประจำวัน ที่ไม่พลาดจากกันได้เลย

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า การสวดมนต์เป็นเรื่องหมายการยอมรับปฏิบัติ ตามพันธสัญญาของพระผู้เป็นเจ้า ที่จะน้อมเอาพระวณะที่สวดนั้นไปปฏิบัติ การอธิษฐานเป็นการสนทนากับพระเจ้า และการทำสมมติเป็นการสนทนาอย่างพิเศษ สามารถรับพลังจากพระเจ้า ทำให้บรรลุชีวิตนิรันดร์ได้

^{๕๖} จัซซัย วิสุทธีมรรค น.พ., *ชีวิตหลังความตาย*, หน้า ๑๓.

^{๕๗} *เรื่องเดียวกัน*, หน้า ๑๔.

^{๕๘} *เรื่องเดียวกัน*, หน้า ๑๔.

๓.๓.๓ การถือศีลอด

การถือศีลอดเป็นหนทางในการทำให้จิตวิญญาณบริสุทธิ์ ท่านโซกิ เอฟเฟนดิ ศาสนาภิบาลกล่าวไว้ว่า “การถือศีลอดควบคู่กับบทอธิษฐานบังคับ เป็นสองเสาที่ค้ำจุนกฎของพระเจ้า ทั้งสองทำหน้าที่กระตุ้นและฟื้นฟูชีวิต ให้แก่วิญญาณ ทำให้วิญญาณแข็งแกร่งและบริสุทธิ์ เป็นการรับประกัน การพัฒนาของวิญญาณอย่างมั่นคง”^{๕๙}

อนึ่ง ในธรรมจารึกของพระบาฮา อุลลาห์ ยืนยันว่า “พระองค์ได้เปิดเผยกฎการอธิษฐานบังคับ และการถือศีลอด เพื่อว่า ศาสนิกชนจะได้เข้าใจพระเจ้า”^{๖๐} ส่วนช่วงเวลาและระเบียบปฏิบัติแห่งการถือศีลอดนั้น ในหนังสือเผยแผ่ศาสนาบาไฮ ถือว่าเป็นประเพณีนิยม ที่จะต้องปฏิบัติ โดยกล่าวว่า “บาไฮถือศีลอดเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม บาไฮต้องตื่นก่อนตะวันขึ้น เพื่อรับประทานอาหารและสวดอธิษฐาน หลังตะวันขึ้นแล้วจะไม่รับประทานอาหารหรือดื่มน้ำ จนกระทั่งตะวันตกดิน บาไฮจะสวดอธิษฐานและรับประทานอาหารอีกครั้งในตอนค่ำ บาไฮทุกคนที่มีอายุระหว่าง ๑๕- ๗๐ ปี ต้องถือศีลอด ยกเว้นผู้ป่วย, หญิงมีครรภ์, หญิงที่ให้นมบุตร, ผู้ใช้แรงงานมาก และผู้ที่เดินทางไกล ช่วงเวลาการถือศีลอด เป็นช่วงเวลาของการทำสมาธิ และสวดมนต์อธิษฐานอย่างแท้จริง เป็นช่วงเวลาแห่งการฟื้นฟูจิตใจ ให้ความสดชื่น กระปรี้กระเปร่าอีกครั้ง แก่พลังที่แฝงอยู่ในจิตวิญญาณ ดังนั้นความสำคัญและจุดประสงค์ ของการถือศีลอดอยู่ที่จิตใจเป็นหลัก การถือศีลอดเป็นสัญลักษณ์ และเป็นเครื่องเตือนใจ ให้ละเว้นจาก ความเห็นแก่ตัว และกิเลส”^{๖๑}

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า การถือศีลอดเป็นช่วงเวลาแห่งการใกล้ชิดกับพระเจ้า จักได้สวดมนต์อธิษฐานทำสมาธิกันอย่างแท้จริง เป็นการกระตุ้นฟื้นฟูชีวิตวิญญาณให้แข็งแกร่งบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น เป็นหลักประกันการพัฒนาวิญญาณอย่างมั่นคง อีกทั้งเป็นสัญลักษณ์เตือนใจให้ละเว้นจากความเห็นแก่ตัวและกิเลส

^{๕๙} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาบาไฮ, หน้า ๔๑.

^{๖๐} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, คัมภีร์ศิคราปี อัคคัส, หน้า ๑๐๕.

^{๖๑} สมาคมสภากลางศาสนาบาไฮแห่งประเทศไทย, ศาสนาบาไฮ, หน้า ๓๐.

๓.๓.๔ การบริจาคให้กองทุนบาไฮ

ในหนังสือเผยแผ่ศาสนาบาไฮตอนหนึ่งกล่าวว่า “บาไฮทุกคนได้รับการส่งเสริมให้บริจาคอย่างสม่ำเสมอ การบริจาคให้กองทุนบาไฮ ถือเป็นสิทธิพิเศษ และเป็นเครื่องวัดความศรัทธาของศาสนิกชน บาไฮทุกคนสามารถบริจาคให้กับกองทุนได้ ไม่ว่าเขาจะยากจนหรือมั่งคั่ง เพราะการบริจาคคือ ความรับผิดชอบทางจิตใจ จำนวนที่บริจาคไม่ใช่สิ่งสำคัญ ระดับความเสียสละของผู้ให้ ความรักที่ทำให้เขาบริจาค และความสามัคคีที่ทุกคนร่วมบริจาคเหล่านี้ คือสิ่งที่ดึงดูดอำนาจธรรม การบริจาคมีหลักการ ดังนี้ ศาสนาบาไฮรับบริจาคจากบาไฮศาสนิกชนเท่านั้น พระบาฮา อุลลาห์ ทรงห้ามมิให้บาไฮรับบริจาคจากบุคคลภายนอกชุมชน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นมาใช้ เพื่อวัตถุประสงค์ของศาสนา การบริจาคจะต้องกระทำด้วยความสมัครใจ และจะไม่ประกาศเปิดเผยจำนวนเงิน ที่แต่ละคนบริจาค การบริจาคขึ้นอยู่กับความศรัทธา ความเสียสละ และพึงบริจาคตามอัธยาศัยของบาไฮศาสนิกชนแต่ละคน จะไม่มีการบังคับให้บริจาค ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ก็ตาม”^{๖๒}

แต่ถึงอย่างไร ศาสนิกชนบาไฮจะต้องบริจาคให้กองทุนเป็นประจำ โดยถือว่าเป็นกิจวัตร เพื่อการพัฒนาวิญญูณอย่างขาดไม่ได้ เหตุเพราะกองทุนบาไฮจัดตั้งขึ้นตามพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า ผ่านมาทางพระศาสดา ตามบทบัญญัติในพระคัมภีร์ เพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินงาน จัดระบบบริหารโลกใหม่ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามอุดมการณ์ ดังนั้นท่านศาสนากิบาล โซกิ เอฟเฟนดิ จึงกล่าวย่ำว่า “ศาสนิกชนควรบริจาคให้กองทุนบาไฮเป็นกิจวัตรตามกำลังทรัพย์ และศักยภาพ”^{๖๓}

ด้วยเหตุนี้จึงเท่ากับว่า เป็นการเสียสละเพื่อสร้างความสามัคคีกัน แม้ความรักช่วยเหลือมนุษยชาติ เป็นการทำความดี ที่ทำให้พระผู้เป็นเจ้าทรงพอพระทัย เพื่อจะได้ประทานความปราณีมาให้วิญญูณ ได้บรรลุเป้าหมาย หรือเข้าใกล้พระองค์มากยิ่งขึ้น

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า การบริจาคให้กองทุนบาไฮ ถือเป็นกิจวัตร พัฒนาวิญญูณอย่างขาดไม่ได้ เป็นเครื่องวัดความศรัทธาของศาสนิกชนบาไฮทุกคน เพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินงาน จัดระบบบริหารโลกใหม่ ตามพระประสงค์ของพระเจ้า ซึ่งจะรับบริจาคจากศาสนิกชนบาไฮเท่านั้น เป็นการวัดระดับความรับผิดชอบเสียสละ ตามกำลังทรัพย์ ไม่มีการบังคับ

^{๖๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

^{๖๓} ธรรมนูญบาไฮแห่งประเทศไทย, คัมภีร์คิตาบี อัคดัส, หน้า ๒๒๖.

๓.๓.๕ การเผยแผ่ศาสนาแก่ผู้อื่น

ตามที่กล่าวแล้วการสร้างระบบบริหารโลกใหม่เป็นอุดมการณ์ของศาสนาบาไฮ ที่มุ่งสร้างความเป็นเอกภาพหรือความเป็นหนึ่งเดียว ในพระผู้เป็นเจ้า ในศาสนาและมนุษยชาติ เพื่อสถาปนาสันติภาพที่แท้จริงให้บังเกิดขึ้นในโลก ดังนั้นจึงถือเป็นภารกิจ ร่วมกันของศาสนิกชนบาไฮ ที่จะต้องอุทิศตน เพื่อกิจการปกป้องและเผยแผ่พระศาสนา เป็นการทำตามบัญญัติของพระบาฮา อุลลาห์ และพระอับดุล บาฮา และเป็นการแสดงความจงรักภักดีบูชาพระผู้เป็นเจ้า ถือเป็นวิธีพัฒนาวิญญานให้เข้าถึงชีวิตนิรันดร์ หรือพระผู้เป็นเจ้าได้สะดวกขึ้น มิใช่แค่เพียงสวดสรรเสริญวิงวอนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ดังวณะของพระอับดุล บาฮาที่กล่าวว่า

เรามีลัทธิที่จะสรรเสริญพระผู้เป็นเจ้า และประกาศแต่ข่าวประเสริฐ ถ้าเราเป็นใบ้มันก็ไร้ประโยชน์ พระผู้เป็นเจ้าอันเป็นสุดที่รัก ได้ทรงสร้างมนุษย์ ขึ้นมา เพื่อส่องแสงสว่างแห่งสวรรค์ และส่องแสงสว่างแก่โลก โดยคำพูดการกระทำ และถ้าชีวิตของมนุษย์ปราศจากคุณความดีแล้ว ก็ไม่ดีไปกว่าสัตว์ และสัตว์ที่ไม่มีความฉลาดนั้นเป็นสิ่งที่ต่ำช้า พระบิดาแห่งสวรรค์ ได้ทรงประทานของขวัญอันหาค่าเปรียบมิได้ แห่งความฉลาดให้แก่มนุษย์ เพื่อว่ามนุษย์จะได้เป็นดวงไฟแห่งธรรม ที่จะส่องไปในความมืด อันเป็นความเห็นในทางวัตถุเป็นใหญ่ และทำความดีและความจริงมาให้แก่โลกถ้าท่านทำตามคำสั่งสอนของพระบาฮา อุลลาห์ อย่างแท้จริงแล้ว ท่านก็จะเป็นแสงสว่างแห่งโลก เป็นจิตวิญญานเพื่อร่างกายของโลก เป็นการให้ความสบายและช่วยเหลือมนุษย์ และเป็นบ่อเกิดแห่งความรอด เพื่อโลกทั้งโลกเพราะฉะนั้นจงเข้มแข็งด้วยใจและจิต เพื่อจะทำตามคำสอนของพระองค์ผู้ทรงอุดมพรและจงวางใจว่า ถ้าหากสำเร็จในความเป็นอยู่ของชีวิตที่พระองค์ทรงหมายไว้ให้แก่ท่าน ชีวิตชั่วนิรันดร์ และความปลื้มปิติเป็นนิรันดร์ ในอาณาจักรแห่งสวรรค์จะเป็นของท่าน อาหารแห่งชีวิตในสวรรค์จะถูกส่งลงมา เพื่อจะให้กำลังใจแก่ท่าน ในกาลเวลาทั้งหมดของท่าน^{๖๔}

แต่เพราะในศาสนาบาไฮไม่อนุญาตให้มีนักบวชหรือพระ พระบาฮา อุลลาห์ และพระอับดุล บาฮา จึงได้บัญญัติไว้ในธรรมนูญให้มิสถาบันที่ทำหน้าที่ บริหารปกป้องและเผยแผ่พระศาสนา นำทางแก่ชุมชนบาไฮ สถาบันเหล่านี้มีข่ายการปฏิบัติงาน ๓ ระดับ คือระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ในรูปแบบระบบสภา ในส่วนที่มาของสภา องค์ประกอบ บทบาท

^{๖๔} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, *สุนทรพจน์ที่กรุงปารีส*, หน้า ๑๔๔-๑๔๕.

และหน้าที่ จะเป็นอย่างไรนั้น มีรายละเอียดทุกอย่างปรากฏอยู่ในหนังสือ “ระบบโลกใหม่การบริหารของบาไฮตัวอย่างแบบแผนทางสังคม”^{๖๕} ทั้งนี้ การจัดตั้งระบบบริหารของบาไฮ ก็มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ “คือ การขยายศาสนาให้เป็นที่ยอมรับ และการสร้างความมั่นคงเป็นปึกแผ่นในชุมชน ความรับผิดชอบของสมาชิกธรรมสภา จึงขอบเขตกว้างขวางมาก ซึ่งธรรมสภาจะทำหน้าที่ รับผิดชอบเหล่านี้ได้สมบูรณ์มากขึ้น ตามที่ระบบแห่งโลกของพระบาฮา อุลลาห์ เติบโตมากขึ้น”^{๖๖}

อย่างไรก็ตาม แม้ศาสนิกชนบาไฮ ไม่อาจเข้าไปเป็นสมาชิกของสภาระดับต่าง ๆ ได้หมดทุกคน เพราะเงื่อนไขตามบทบัญญัติของศาสนา แต่ทุกคนก็มีส่วนร่วมโดยอ้อม ในการปกป้องเผยแผ่ศาสนา และยังเป็นเหตุให้เกิดการแข่งขันอุทิศตนเพื่อพระผู้เป็นเจ้า โดยช่วยเหลือพระศาสนา เพื่อว่าจะได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาในวาระต่อไป ในขณะที่เดียวกันก็มีสิทธิที่จะเผยแผ่พระศาสนาได้โดยตรง หากตระหนักถือว่าเป็นหน้าที่พัฒนาวิญญาณ ในฐานะเป็นผู้รับใช้ของพระผู้เป็นเจ้าก็ย่อมได้ ดังวจนะตอนหนึ่งของพระอับดุล บาฮาที่กล่าวกระตุ้นเตือน ผู้ทำความดีเผยแผ่ศาสนา ขณะตกอยู่ในภาวะสงคราม ความว่า

ท่านทั้งหลายซึ่งเป็นผู้รับใช้ของพระผู้เป็นเจ้า จะต้องต่อสู้กับการกดขี่ข่มเหงความเกลียดชังและความบาดหมาง เพื่อว่าสงครามจะได้หยุดยั้ง และกฎบัญญัติแห่งสันติภาพ และความรักของพระผู้เป็นเจ้า จะได้สถาปนาขึ้นท่ามกลางหมู่มวลมนุษย์ จงทำงาน.... ทำงานด้วยสุดกำลังของท่าน เผยแพร่ศาสนาแห่งอาณาจักรของพระผู้เป็นเจ้า ท่ามกลางมวลมนุษย์เหล่านั้น ต้องสอนผู้ที่มองแต่ตัวเอง ให้กลับถ่อมตัวลงต่อพระผู้เป็นเจ้า สอนผู้ทำบาปให้เลิกกระทำ และรอคอยอย่างมีความหวัง อย่างรื่นเริงยินดี ถึงการมาแห่งอาณาจักรพระผู้เป็นเจ้า จงรักและเชื่อฟังพระบิดาแห่งสวรรค์ของท่าน และจงพักผ่อนและวางใจได้ว่า การช่วยเหลือจากสวรรค์เป็นของท่านแล้วข้าพเจ้าของบอกท่านทั้งหลายว่า ท่านจะเป็นผู้ที่ชนะจิตใจของมนุษย์ทุกคนขอเพียงแต่จงมีความศรัทธา มีความอดทนและกล้าหาญ นี่เป็นแค่เพียงการเริ่มต้น แต่ทว่าเป็นที่แน่นอนว่า จะต้องสำเร็จ เพราะพระผู้เป็นเจ้าสถิตอยู่กับท่าน^{๖๗}

^{๖๕} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, ระบบโลกใหม่การบริหารของบาไฮตัวอย่างแบบแผนทางสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยมิตรการพิมพ์, ๒๕๓๖).

^{๖๖} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, ระบบโลกใหม่การบริหารของบาไฮตัวอย่างแบบแผนทางสังคม, หน้า ๒๑.

^{๖๗} สมาคมสภาการกลางศาสนาบาไฮ, สุนทรพจน์ที่กรุงปารีส, หน้า ๑๒๙.

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า การเผยแผ่ศาสนาแก่ผู้อื่นเป็นวิธีพัฒนาวิญญูณให้เข้าถึงชีวิตนิรันดรได้สะดวกขึ้น เพราะเป็นผู้มีศรัทธาและยังเป็นการสนับสนุน ระบบบริหารโลกใหม่ ที่พระศาสดาจัดตั้งขึ้น ตามพระประสงค์ของพระเจ้า จะต้องอุทิศตนเอง ทำหน้าที่บริหารปกป้องเผยแผ่ สร้างความมั่นคงให้ศาสนาอีกทางด้วย

๓.๓.๖ การเข้าร่วมงานฉลองบุญทุก ๑๙ วัน

เป็นงานที่จัดขึ้นในวันแรกของเดือน ในช่วงระหว่างตะวันตกดินของวันสุดท้ายของเดือนก่อน และตะวันตกดินของวันแรกของเดือนใหม่ ตามปฏิทินจัดระบบโลกใหม่ ของพระบ๊อบ องค์กรปฐมศาสดาของบาไฮ ให้หนึ่งปีแบ่งเป็น ๑๙ เดือน แต่ละเดือนมี ๑๙ วัน มีชื่อเป็นภาษาอาหรับ แสดงคุณลักษณะของพระเจ้า เช่น เดือนบาฮา หมายถึง วิภา เป็นต้น รายละเอียดชื่อเดือนและวันฉลองทั้งหมดอยู่ในหนังสือ “ระบบโลกใหม่ การบริหารของบาไฮ ตัวอย่างแบบแผนทางสังคม”^{๖๘} สำหรับรูปแบบหรือลักษณะการจัดงาน กล่าวไว้ในหนังสือเล่มนี้เช่นกันว่า

“เป็นงานสำหรับชาวบาไฮเท่านั้น และเป็นหัวใจของชุมชน บาไฮทุกคนควรพยายามทุกอย่างที่จะมาร่วมงานนี้ นอกเสียจากเจ็บป่วยหรือเดินทางออกไปนอกท้องถิ่น การมาร่วมงานฉลองบุญยังเป็นตัวชี้บ่ง ถึงวุฒิภาวะของบาไฮผู้นั้น ที่มีสำนึกรับผิดชอบต่อกิจการของชุมชน เพราะในงานนี้บาไฮจะได้ร่วมปรึกษาหารือกัน”^{๖๙} และที่สำคัญก็คือ “งานฉลองบุญเป็นรากฐานของระบบแห่งโลกของพระบาฮา อุลลาห์ เพราะเป็นสื่อกลางของการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดระหว่างเพื่อนบาไฮด้วยกัน และระหว่างบาไฮกับผู้แทนของพวกเขา คือ สมาชิกธรรมสภาท้องถิ่น งานฉลองบุญ ยังเป็นโอกาสสำหรับส่งทอดข่าวสาร จากสถาบันระดับชาติ และระดับนานาชาติ มายังสมาชิกในชุมชน และในทางกลับกัน ก็ส่งข้อเสนอแนะ ของบาไฮในท้องถิ่นไปยังสถาบันเหล่านี้ งานฉลองบุญจึงเป็นตัวเชื่อมชุมชนบาไฮ ในแต่ละท้องถิ่นเข้ากับโครงสร้างทั้งหมดของระบบบริหารบาไฮ”^{๗๐}

ดังนั้น “งานฉลองบุญนอกจากจะเป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาจิตใจ ร่วมกันแล้ว ยังปลูกฝังให้บาไฮแต่ละคน มีสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อการปรับปรุงและพัฒนาสังคมของตนด้วย โดย

^{๖๘} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, ระบบโลกใหม่การบริหารของบาไฮตัวอย่างแบบแผนทางสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยมิตรการพิมพ์, ๒๕๓๖).

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน หน้า ๙๐-๙๑.

^{๗๐} เรื่องเดียวกัน หน้า ๙๘.

การมีส่วนร่วมในภาคบริหารของงาน”^{๗๑} ซึ่งในงานฉลองบุญ ๑๙ วันนี้ เป็นการมุ่งเน้นทางด้านจิตใจ มีใช้ทางวัตถุ โดยพระบาฮา อุลลาห์ ทรงกล่าวไว้ ในพระคัมภีร์คิตาบี อัคดัส ความว่า

งานฉลองบุญได้บัญญัติไว้ให้แก่เจ้าเดือนละ ๑ ครั้ง แม้จะมีเพียงน้ำเปล่าก็ตาม แท้จริง พระผู้เป็นเจ้าประสงค์ จะนำหัวใจของมนุษย์ทั้งหลายมารวมกัน แม้จะต้องใช้ทุกวิถีทางบนโลก และในสวรรค์ พระอับดุล บาฮา ได้อธิบายจุดประสงค์ของงานฉลองบุญ ดังนี้ “เพื่อทำนุบำรุง มิตรภาพและความรักเพื่อระลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า วิงวอนพระองค์ด้วยความสำนึกผิด และ สนับสนุนกิจการที่เป็นประโยชน์”^{๗๒}

ส่วนกิจกรรมในงานฉลองบุญประกอบด้วย ๓ ภาค ดังนี้

๑. ภาคธรรมะ จะมีการสวดมนต์ อ่านธรรมนิพนธ์

๒. ภาคบริหาร จะมีการอ่านจดหมายจากธรรมสภาแห่งชาติ สมาชิกในชุมชน ปรีกษาหารือกัน เสนอความคิดเห็นไปให้ธรรมสภาพิจารณา

๓. ภาคสังสรรค์ จะมีบริการอาหารและเครื่องดื่ม หรืออาจจะเป็นเพียงน้ำเปล่า ตามที่พระบาฮา อุลลาห์ กล่าวไว้ บาไฮจะสมาคมกันในความรัก ความปิติและสุคนธรส เจ้าภาพอาจจัดให้มีดนตรีหรือเพลงที่เหมาะสม การประดับประดา การจัดหาอาหาร ตามที่ตน ต้องการ และตามกำลังทรัพย์^{๗๓}

จากที่ได้ศึกษาวิจัยมาข้างต้นนั้นสรุปว่า การเข้าร่วมงานฉลองบุญทุก ๑๙ วันเป็นรากฐาน ระบบโลกใหม่ จัดในหมู่ชาวบาไฮเท่านั้น บ่งชี้ถึงวุฒิภาวะ ความสำนึกรับผิดชอบในการสนับสนุน กิจการอันเป็นประโยชน์ เป็นโอกาสพร้อมกันรำลึกสำนึกผิดวิงวอนพระเจ้า ปรีกษาหารือส่งทอด ข่าวสารเสนอแนะ ทำนุบำรุงมิตรภาพและความรัก

๓.๔ สรุปวิเคราะห์

วิญญาณเป็นพลังอำนาจอันยิ่งใหญ่ เป็นธาตุอมตะด้วยตัวเองแบ่งแยกไม่ได้ เพราะพระเจ้า เป็นผู้สร้างอย่างมีเจตน์จำนง ให้มาทดสอบในโลกมนุษย์ที่ไม่มีความจริงใดๆ เพื่อให้สำนึกถึงบุญคุณ

^{๗๑} เรื่องเดียวกัน หน้า ๙๙.

^{๗๒} ธรรมสภาบาไฮแห่งประเทศไทย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาบาไฮ, หน้า ๓๘.

^{๗๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๙.

ของพระองค์ แล้วเกิดศรัทธายอมรับคำสั่งสอนของพระศาสดาหรือศาสนทูต ซึ่งเป็นตัวแทนของพระองค์ ทำการพัฒनावิญญานให้ยิ่งขึ้นได้บรรลุชีวิตนิรันดร์ หรือจนกว่าพระเจ้าจะทรงพอพระทัยประทานพระอารีให้ได้รับชีวิตนิรันดร์ กลับคืนไปสู่พระผู้สร้างซึ่งเป็นพระวิญญานบริสุทธิ์ ในอาณาจักรสวรรค์อันเป็นโลกแห่งความจริง

ดังนั้นวิญญานมนุษย์จึงเป็นสัญลักษณ์ของพระเจ้า ที่จะทรงทำตามพันธสัญญาช่วยเหลือให้รอดพ้น เหตุนี้ในบรรดาสรรพสิ่งที่พระองค์สร้าง จึงมีมนุษย์เท่านั้น ที่ควรแก่การพัฒนาให้ได้ชีวิตนิรันดร์ ด้วยว่าวิญญานมนุษย์มีความพิเศษ เป็นเอกเทศเหนือร่างกาย ซึ่งใช้แค่ผ่านรับรู้ความรู้สึกต่างๆ เท่านั้น ที่สำคัญยังมีอำนาจเหนือจิตใจ สามารถผลักดันให้เกิดปัญญา ฉลาดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ได้อย่างน่าทึ่ง

แต่มนุษย์ส่วนใหญ่ ก็มักใช้สร้างสรรค์ในทางวัตถุ อย่างมัวเมาลุ่มหลง จนลืมพระองค์ ทำให้สถานะตกต่ำไปสู่อาณาจักรสัตว์ หรือถึงขั้นวิญญานพิการ แต่ถึงอย่างไร วิญญานมนุษย์นั้นก็ย่อมเคลื่อนไหวไปสู่ความสมบูรณ์ในที่สุด ถึงแม้จะใช้เวลานานมากกว่าปกติก็ตาม เพราะเป็นกฎแน่นอนที่พระเจ้าได้กำหนดไว้แล้ว และหากมนุษย์มีศรัทธาเอาใจใส่พัฒनावิญญาน ตามบทบัญญัติของศาสนา ๖ ประการ ก็จะเป็นที่พอพระทัยของพระเจ้า ซึ่งเป็นการง่ายหรือสะดวกขึ้น ต่อการได้ชีวิตนิรันดร์ กล่าวคือ

๑. เป็นผู้ที่มีศีลธรรมจรรยา อันเกิดจากศรัทธาที่มีต่อพระเจ้า จนเกิดความรักสากล พร้อมที่จะไม่ทำผิดต่อเพื่อนมนุษย์ ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ เท่านั้นเป็นพื้นฐาน

๒. เป็นผู้ประกอบกิจ อันเกี่ยวเนื่องกับพระเจ้า เป็นประจำทุกวันได้แก่ การสวดมนต์ เพื่อให้สำนึกเข้าใจจดจำพระวจนะอันประเสริฐ ที่ผ่านมาจากพระศาสดา เพื่อน้อมนำมาปฏิบัติตามการอธิษฐานตั้งจิตนอบน้อมส่งจิตวิงวอนขอพรกับพระองค์ ให้ทรงประทานความอารี การทำสมาธิเพ่งจิตศรัทธาตั้งมั่นในพระองค์ จนสามารถติดต่อบริพัทธ์จากพระวิญญานบริสุทธิ์ได้

๓. เป็นผู้ไม่ขาดจากการถือศีลอด ซึ่งเป็นโอกาสที่จะได้สวดมนต์ อธิษฐาน ทำสมาธิอย่างเข้มข้นเต็มที่ ทั้งยังเป็นการฝึกความอดทน สร้างจิตสำนึกที่ดี ด้วยความรักสากล ละความเห็นแก่ตัวได้

๔. เป็นผู้บริจาคให้กองทุนบาไฮ ที่ตั้งขึ้นมาตามพระประสงค์ของพระเจ้าที่จะจัดระบบบริหารโลกใหม่ ด้วยความศรัทธาตามกำลัง

๕. เป็นผู้เผยแผ่ศาสนาแก่ผู้อื่นได้ คือรู้จักพัฒนาตน ให้สามารถช่วยงานระบบบริหารโลกใหม่ให้เผยแผ่ศาสนาออกไปแพร่หลายได้

๖.เป็นผู้เข้าร่วมงานฉลองบุญทุก ๑๙ วัน เพื่อสร้างมิตรภาพ ความรักความสามัคคีให้แน่นแฟ้นในหมู่ศาสนิกชน อันเป็นการสร้างรากฐานระบบบริหารโลกใหม่ ให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ ร่วมมือประสาน ส่งทอดข่าวสาร ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรตามพระประสงค์ของพระเจ้า ให้สัมฤทธิ์วัตถุประสงค์ ความเป็นไตรเอกภาพ คือ มนุษย์ชาติเป็นหนึ่งเดียวกัน ศาสนาเป็นหนึ่งเดียวกัน และมีพระเจ้าองค์เดียวกัน